

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA

Katedra geografie

Diplomová práce

Bc. Vít BOLEČEK

Etnické a náboženské konflikty v Nigérii

Vedoucí práce: RNDr. Miloš Fňukal, Ph.D.

Olomouc 2014

Bibliografický záznam

Autor (osobní číslo): Bc. Vít Boleček (R110737)
Studijní obor: Regionální geografie
Název práce: Etnické a náboženské konflikty v Nigérii
Title of thesis: Ethnic and religious conflicts in Nigeria
Vedoucí práce: RNDr. Miloš Fňukal, Ph.D.
Rozsah práce: 78 stran

Abstrakt: Tato diplomová práce pojednává o Nigerijské federativní republice patřící k jednomu z nejkonfliktnějších regionů tohoto afrického kontinentu. Po charakteristice a historii této země byla práce zaměřena na současnou situaci zahrnující násilnosti vycházející především z etnické a náboženské rozmanitosti. Analyzována byla i mezinárodní spolupráce a možné řešení příčin konfliktů.

Klíčová slova: Nigérie, Afrika, konflikt, etnikum, náboženství

Abstract: This thesis provides a comprehensive overview of the Federal Republic of Nigeria which is one of the most conflict regions on the African continent. After the characteristics and history of this country the work was focused on the present situation involving violence, largely based on ethnic and religious diversity. Was analyzed international cooperation and possible solutions to the causes of conflicts.

Keywords: Nigeria, Africa, conflict, ethnicity, religion

Prohlašuji, že jsem zadanou diplomovou práci vypracoval samostatně a uvedl veškerou použitou literaturu, prameny a jiné zdroje informací použité pro tvorbu práce.

V Olomouci 6. ledna 2014

.....

podpis

Rád bych zde poděkoval panu RNDr. Miloši Fňukalovi, Ph.D., za rady, připomínky, a informace při zpracování této diplomové práce. Dále mé poděkování patří Velvyslanectví České republiky v Abuji, za poskytnutí cenných zdrojů a informací, včetně vstřícného jednání a e-mailové komunikace. V neposlední řadě bych také rád poděkoval mé rodině a blízkým za trpělivost, jež pomohla k dokončení této práce.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Přírodovědecká fakulta
Akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Vít BOLEČEK**
Osobní číslo: **R110737**
Studijní program: **N1301 Geografie**
Studijní obor: **Regionální geografie**
Název tématu: **Etnické a náboženské konflikty v Nigérii**
Zadávající katedra: **Katedra geografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem diplomové práce je podat stručnou a přehlednou analýzu příčin a politickogeografických důsledků hlavních etnických a náboženských sporů v Nigérii.

Navržená struktura práce:

1. Úvod
2. Cíle práce
3. Diskuze literatury - přehled vybraných prací, které se tématu věnují, a diskuze jejich závěrů
4. Charakteristika území, které je předmětem sporu (včetně sociokulturní struktury obyvatelstva)
5. Příčiny vzniku sporu
6. Klíčové události ve vývoji sporu (stručná historie)
7. Charakteristika stran sporu
8. Postoje mezinárodního společenství k řešení sporu
9. Přehled dosavadních strategií řešení sporu
10. Seznam okolností, které brání vyřešení sporu
11. Návrh strategie vedoucí k vyřešení sporu
12. Shrnutí (i anglicky)

Rozsah grafických prací: **Podle potřeb zadání**

Rozsah pracovní zprávy: **20 000 - 24 000 slov**

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

1. literatura zabývající se konflikty obecně, zejména:

Šlachta, Mojmir (2007): Ohniska napětí ve světě. Praha: Kartografie Praha: Nakladatelství ČGS. 187 s. ISBN 978-80-7011-926-6. ISBN 978-80-86034-74-4

Tesař, Filip (2007): Etnické konflikty. Praha: Portál 2007. 251 s. ISBN 978-80-7367-097-9

Tomeš, Jiří; Festa, David; Novotný, Josef a kol. (2007): Konflikt světů a svět konfliktů: střety idejí a zájmů v současném světě. Praha: P3K. 349 s. ISBN 978-80-903587-6-8

2. případové studie zaměřené na konflikty v Nigérii (vypracování jejich bibliografie bude součástí práce v předmětu Seminář k diplomové práci z geografie 1)

3. internetové prezentace organizací zabývajících se výzkumem konfliktů (seznam - viz úvodní přednáška předmětu Problémové oblasti současného světa)

4. internetové stránky ústředních orgánů Nigérijské federativní republiky, jednotlivých politických stran a různých skupin účastnících se konfliktů.

Vedoucí diplomové práce: **RNDr. Miloš Fňukal, Ph.D.**
Katedra geografie

Datum zadání diplomové práce: **26. června 2012**

Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2013**

L.S.

Prof. RNDr. Juraj Ševčík, Ph.D.
děkan

Doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 26. června 2012

Obsah

Seznam použitých zkratk	9
1. Úvod	12
2. Cíle práce	14
3. Metodika práce	15
4. Definice a klasifikace konfliktů	17
4.1 Dělení konfliktů	19
4.2 Faktory ovlivňující pravděpodobnost konfliktů	21
5. Řešení konfliktů	23
6. Charakteristika Nigérie	27
6.1 Fyzickogeografická charakteristika	28
6.2 Socioekonomická charakteristika	28
6.2.1 Demografická charakteristika území	28
6.2.2 Ekonomická charakteristika území	32
7. Historie Nigérie	35
7.1 Předkoloniální období.....	35
7.2 Období kolonialismu	37
7.2.1 Zrušení otroctví a kolonizace území	37
7.2.2 Období mezi světovými válkami	39
7.3 Vyhlášení nezávislosti	41
7.4 Vláda ozbrojených sil	43
7.5 Občanská válka	46
7.6 Druhá republika	48
7.7 Třetí republika	50
8. Současná situace v Nigérii	52
8.1 Hlavní mezinárodní úmluvy ratifikované Nigérii.....	54
8.2 Současné útoky a násilí na území Nigérie	56
8.3 Boko Haram.....	60
8.4 Bezpečnostní krize v Nigérii	62
9. Příčiny konfliktů v Nigérii	65
9.1 Náboženské příčiny konfliktů.....	65
9.1.1 Křesťanství.....	65
9.1.2 Islám.....	65

9.2 Etnické příčiny konfliktů	67
9.3 Další příčiny konfliktů.....	69
10. Možnosti mezinárodní spolupráce při řešení nigerijských konfliktů.....	71
10.1 Podpora ze strany EU	71
10.2 Podpora dalších států	72
11. Závěr.....	74
12. Summary	75
13. Přehled použité literatury a zdrojů	76

Seznam použitých zkratk

AfDB – Africká rozvojová banka / African Development Bank

AK-47 – Automat Kalašnikova obrazca 47 / Kalašnikovův automat vzor 1947

AQIM – Islámská militantní organizace Al-Qaeda in the Islamic Maghreb

AU – Africká Unie / African Union

CAT – Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání / United Nations Convention against Torture

CAT-OP – Opční protokol k Úmluvě proti mučení / Optional Protocol to the United National Convention against Torture

CEDAW – Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen / Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women

CEDAW-OP – Opční protokol k Úmluvě o odstranění všech forem diskriminace žen / Optional Protocol to the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women

CERD – Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace / International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination

ICESCR – Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech / International Covenant on Economics, Social and Cultural Rights

CIDA – Kanadská agentura mezinárodního rozvoje / Canadian International Development Agency

CPI – Index spotřebitelských cen / Consumer Price Index

CPR – Mezinárodní pakt o občanských a politických právech / International Covenant on Civil and Political Rights

CRC – Úmluva o právech dítěte / Convention on the Rights of the Child

CRC-OP-AC – Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte o zapojování dětí do ozbrojených konfliktů / Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the involvement of children in armed conflict

CRC-OP-SC – Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte týkající se prodeje dětí, dětské prostituci a dětské pornografii / Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the sale of children, child prostitution and child pornography

DFID – Ministerstvo pro mezinárodní rozvoj Spojeného království / Department for International Development

ECOWAS – Hospodářské společenství západoafrických států / The Economic Community Of West African States

EU – Evropská unie / European Union

GNPP – Lidová strana velké Nigérie / Great Nigerian People's Party

HDP – Hrubý domácí produkt

HIV/AIDS – Virus lidské imunitní nedostatečnosti/ Syndrom získaného selhání imunity / Human Immunodeficiency Virus/ Acquired Immunodeficiency Syndrome

IED – Improvizované výbušné zařízení / Improvised Explosive device

JICA – Japonská mezinárodní spolupráce / Japan International Cooperation Agency

NAP – Nigerijská strana pokroku / Nigeria Advance Party

NCNC – Národní rada nigerijských občanů / National Council of Nigerian Citizens

NEPAD – Nové partnerství pro africký rozvoj / The New Partnership for Africa's Development

NNDP – Nigerijská národně demokratická strana / Nigerian National Democratic Party

NPN – Nigerijská národní strana / National Party of Nigeria

NPP – Nigerijská lidová strana / Nigerian People's Party

NRC – Národní republikánský konvent / National Republican Convention

NYM – Hnutí nigerijské mládeže / Nigerian Youth Movement

OPEC – Organizace zemí vyvážející ropu / Organization of the Petroleum Exporting Countries

OSN – Organizace spojených národů

PRP – Strana lidové spásy / People's Redemption Party

RWAFF – Královské západoafrické příhraniční síly / Royal West African Frontier Force

SDP – Sociálně demokratická strana / Social Democratic Party

UNDP – Rozvojový program spojených národů / United Nations Development Programme

UPN – Nigerijská strana jednoty / Unity Party of Nigeria

USA – Spojené státy Americké / United States of America

USAID – Agentura Spojený států pro mezinárodní rozvoj / United States Agency for International Development

1. Úvod

Africký kontinent a dění v něm je stále celosvětovým otevřeným tématem. Tento světadíl sužují hladomory, nemoci, negramotnost, velké přesuny obyvatelstva v důsledku válek či chudoby a v neposlední řadě i environmentální problémy, jako jsou kácení deštných lesů, rozšířená a nešetrná těžba nerostných surovin či desertifikace. Ani její historie nebyla zdaleka tak jednoduchá a zanechala v ní jisté šrámy dodnes. Afrika byla ovlivněna koloniálními velmocemi a ani po jejich odchodu nenastal očekávaný klid. Stala se místem ideologického střetu mezi Západem a Východem bipolárně rozděleného světa za období studené války. Po jejím konci vzrostl tlak na demokratizaci regionu, aby byla navrácena důležitost afrických států v mezinárodní politice.

Afrika je jedním z nejkonfliktnějších regionů na světě a je zmítána mnohaletými spory provázenými masovým vyvražďováním a celkovou brutalitou s etnickým a náboženským podtextem. Typickým rysem tohoto regionu se stalo stupňování napětí v poměrně krátkém období po vyhlášení nezávislosti států. Dalším typickým znakem je jejich politická a sociální nestabilita. Jedním z dalších problémů je nedostatek potravin, kdy mnohdy pěstování plodin nestačí stíhat velký populační růst, který je pro tento kontinent typický. Častým problémem jsou též etnické konflikty podněcované kmenovou nenávisť, které mohou vyústit až v boj o politickou moc. Významnou roli zde zřejmě hraje nepřírozené uspořádání hranic z dob kolonialismu, které byly tvořeny bez ohledu na jazykovou či etnickou heterogenitu obyvatelstva. Koloniální rozdělení také zapříčinilo značné rozdíly ekonomik mezi jednotlivými regiony, které pak dále vedly k časté migraci za lepšími životními podmínkami, což nezřídka vede také k etnickým střetům. Právě etnický princip hraje v Africe důležitou politickou úlohu, jelikož právě na jeho základě jsou založeny politické strany a hnutí.

Všechny tyto jen v krátkosti zmíněné problémy se nepochybně týkají i Nigérie, na kterou je tato práce zaměřená. Nigerijská federativní republika je nejlidnatější zemí afrického kontinentu. Je politicky jednou z nejvlivnějších zemí subsaharské Afriky a jako jedna z mála afrických zemí má dostatečnou sílu zasahovat ve svém regionu i vojensky. Vyznačuje se velkou etnickou, kulturní a náboženskou heterogenitou domorodého obyvatelstva. To je tvořeno obrovským množstvím etnických skupin používajících odlišné jazyky nebo dialekty a vyznávající různá náboženství. Území Nigérie se vyznačuje také neméně rozmanitým způsobem života, kulturou a mentalitou. Tato rozmanitost obyvatelstva je nepochybně

hlavním zdrojem prakticky trvalého napětí v zemi. Pro samotnou existenci země je rozhodující přibližná rovnováha sil tří etnik: Hausové v severních státech této federativní republiky, Yorubové převažující na jihozápadě a Igbové v jihovýchodních a východních státech. Dominující náboženství Nigérie jsou islám a křesťanství, přičemž i v tomto případě je klíčem k udržení jednoty státu přibližná početní rovnováha. Přičteme-li k tomu ještě velmi složitou, avšak důležitou, historii země, máme za následek intenzivní rozladěnost a nedůvěru společnosti. A aby toho nebylo málo, celá země trpí chudobou, a to i přes dostatek nalezišť ropy. Dále je postižena extrémní korupcí snad na všech úrovních státu.

Existují zde ale naštěstí snahy o zlepšení situace v zemi a to především díky mezinárodní podpoře. Ta pomáhá a podporuje Nigérii v boji proti násilnostem, korupci a ke zlepšení životní úrovně. Je to zejména pomoc diplomatického, politického a ekonomického rázu. Celá náprava výše zmíněných krizí je běh na dlouho trať.

2. Cíle práce

Cílem této diplomové práce je analýza příčin etnických a náboženských konfliktů v Nigerijské federativní republice se zaměřením na současnou situaci. Zaměříme se na bohatou historii této země, fyzicko-geografickou i socioekonomickou charakteristiku a na konflikty po obecné stránce, jejich dělení a následné řešení. Pokusíme se zjistit, jaké jsou bezpečnostní hrozby, příčiny vzniku konfliktů a některé faktory ohrožující bezpečnost v zemi. Zaobírat se budeme některými příklady ozbrojených konfliktů a násilností. Analyzována bude také mezinárodní podpora či spolupráce od významných institucí a zemí. V neposlední řadě se pokusíme zjistit možná řešení příčin a prevence konfliktů.

Záměrem také je aby si čtenář udělal obecný přehled o příčinách konfliktů v Nigérii, o současném stavu země a perspektivách etnického a náboženského napětí.

3. Metodika práce

Tato práce je založena na analýze a syntéze informací z literatury zabývající se danou problematikou. Jedná se o díla zaměřená na konflikty obecně nebo na střety probíhající na africkém kontinentu se zaměřením na Nigerijskou federativní republiku. Údaje byly získávány z relevantních, důvěryhodných zdrojů, především z děl, která vydala renomovaná zahraniční vydavatelství, z článků v oboru respektovaných periodik a ze zpráv nejdůležitějších nevládních organizací zaměřených na výzkum konfliktů. V potaz byla brána i objektivita k získání uceleného popisu. Snahou je na základě analýzy zachytit příčiny konfliktů vycházející z historie země až po současné trendy. Tato práce nemá žádné ambice z hlediska nalezení řešení konkrétních konfliktů, ale je motivována snahou o porozumění dané problematice v této zemi.

Souhrnných regionálně geografických a historických studií věnovaných Nigérii vyšla v České republice a v Československu celá řada. Protože jde ale o region, kterému se nevěnuje žádný český autor soustavně, jde zpravidla o kompilační práce, které rychle ztrácejí aktuálnost (a v případě historických prací je nutné počítat i s jistou ideologickou zátěží starších děl). Nejaktuálnější a bezesporu informačně nejhodnotnější jsou Vojtěch Cepl a Ján Voderadský zabývající se popisem regionu či Vladimír Klíma a jeho historie státu. Základní orientaci v problematice konfliktů jsme získali během kurzu Problémové oblasti současného světa vedené Milošem Fňukalem a Miloslavem Šerým. Z knižních prací českých autorů věnovaných konfliktům patří mezi nejrespektovanější díla Filipa Tesaře nebo Jiřího Tomeše a kolektivu. Po pochopení této problematiky následovala syntéza propojující tato témata v jeden celek, tedy konflikty na území Nigérie.

Tomuto okruhu problémů se věnují už pouze cizojazyčné zdroje, značný zájem o problematiku projevují zejména autoři britští (vzhledem k historickým vazbám na region), američtí a pochopitelně i nigerijští jako například Ifeanyi Onwuzuruigbo nebo Rotimi Suberu. Cenné jsou také informace různých nevládních organizací, které jsou schopny pružně zaznamenávat a analyzovat i aktuálně probíhající události. Jako jsou mimo jiné Freedom House, Transparency International nebo OSN. Velmi přínosná byla také spolupráce s Velvyslanectvím České republiky v Abuji, které ochotně poslalo informace týkající se a shrnující násilnosti v Nigérii z pohledu nejen diplomatického, a to zejména ve zprávách

Heads of Mission. Ty byly z velké části použity i pro zpracování kapitol týkajících se mezinárodní podpory a možných řešení příčin konfliktů.

4. Definice a klasifikace konfliktů

Konflikt či krize je běžný jev, který nastává mezi jednotlivci ať už v rodinách, skupinách, společnostech nebo dokonce celých národech. Stal se z něho všudypřítomný jev, ovlivňující všechny oblasti. Konflikt je součástí lidské přirozenosti, zakořeněn ať už vědomě či nevědomě, a způsobuje disharmonii mezi lidmi.¹

Konflikt je jedna ze tří základních mezilidských interakcí, spolu se soutěží a spoluprací. Spolupráce je společné dosažení cílů nebo prosazení společných zájmů. V soutěži se aktéři snaží dosáhnout stejného cíle na úkor ostatních, ale v mezích určitých pravidel, jejichž dodržování stojí nad zájmy aktérů. V konfliktu se aktéři snaží dosáhnout téhož cíle na úkor ostatních, ovšem pozornost je upřena přednostně na konkurenty a ne na dosažení cíle jako při soutěži. Spory a konflikty jsou přítomny ve všech společenstev/společnostech a ve všech mezilidských vztazích. Nemusí být jen násilné. Příkladem toho mohou být demonstrace, propagace, sankce a další.² Samy o sobě jsou konflikty nákladné, nemluvě o tom, že zpravidla mívají drastické následky pro společnost.

U lidského druhu je neobvykle rozvinut biologický altruismus, který umožňuje úzkou spolupráci mezi členy určité skupiny. Důsledkem je výrazná sociální identita a pocit podobnosti mezi členy skupiny. Jednou z jejich forem je i etnicita, kolektivní identita založená na vnímaných kulturních podobnostech a rozdílech. Máme také sklon hodnotit skupinu, jejímiž jsme členy (in-group), pozitivněji než skupinu, jejichž členy nejsme (out-group). Jsme náchylnější k upřednostňování in-group a diskriminaci out-group, což je základ etnocentrismu – přesvědčení o nadřazenosti etnické skupiny, k níž příslušíme.³

Dle obecné definice je tedy konflikt sociální situace, kdy ve stejném okamžiku minimálně dva aktéři usilují o získání téhož statku, přičemž daného statku či hodnoty není dostatek, aby uspokojil poptávku všech aktérů. Konflikt zahrnuje čtyři základní aspekty. Jimi jsou: aktéři, jednání, zájmy a neslučitelnost.⁴

¹ Bukhari: *Peace and Conflict Resolution in Nigeria: An Islamic Perspective Towards Fostering Nigerian Nationhood*, 2005

² Fňukal; Šerý: *Problémové oblasti současného světa*, 2013

³ Tesar: *Etnické konflikty*, 2007

⁴ Fňukal; Šerý: *Problémové oblasti současného světa*, 2013

Jedná se o dynamický proces vývoje, kde se jednotlivá stádia mohou opakovat, konflikt se může vracet do nižších stádií, ale žádné se nepřeskakuje. Při dočasných řešeních může dojít k opakování celého cyklu (viz Obr. 1).⁵ Neméně důležité jsou vnější vlivy působící na průběh celého konfliktu.

Stádia konfliktu:

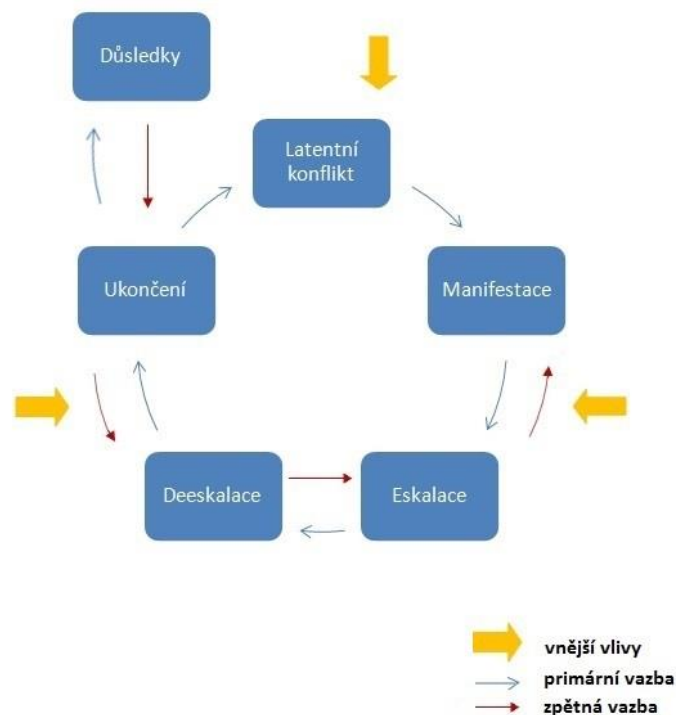
latentní fáze – existují podmínky pro vznik konfliktu, ale konflikt se neprojevuje,

manifestace – jedna ze stran jasně projevuje své požadavky a záměr je aktivně prosazován na úkor strany druhé,

eskalace – zapojení armády a obranných složek a rozšíření sporů o další témata,

deeskalace – nastává, jestliže jeden protivník získá výraznou převahu (druhý se pak musí podřídit) či konflikt dospěje do tzv. „mrtvého bodu“ (dosažení rovnováhy sil a zjištění, že konflikt dosavadními prostředky řešitelný není),

ukončení konfliktu.

Obr. 1: Konfliktní cyklus (zdroj: Fňukal; Šerý: *Problémové oblasti současného světa*, UP Olomouc, 2013; vlastní úpravy)

⁵ Fňukal; Šerý: *Problémové oblasti současného světa*, 2013

Současné konflikty ve světě mají kořeny ve 20. století, kdy došlo k třem významným geopolitickým změnám. Tou první bylo nové rozložení sil ve světě po první světové válce a nárůst vlivu vítězných mocností. Poté druhá světová válka, mající podobu konfliktu ideologií a následným bipolárním rozdělením světa se systémem dvou vzájemně soupeřících supervelmocí. A nakonec samotný rozpad tohoto bipolárního světa spojen s nárůstem regionálních či lokálních konfliktů.⁶

Mezi příčiny konfliktu lze zařadit například kolaps státu, změny politických režimů, nacionalismus, náboženský extremismus, spory o přírodní zdroje, dopady kolonialismu a další. V současnosti to bývá kumulace různých příčin a jejich vzájemné provázání. Například terorismus, náboženská a etnická nesnášenlivost, politicky nestabilní vlády, diktátorské režimy, izraelsko-arabské vztahy či separatismus.⁷ Etnicita, religiozita a kulturní odlišnosti jsou častým zdrojem střetů, až z dvou třetin, v politické i ekonomické sféře, jde-li o moc a bohatství soupeřících stran.⁸

Etnické konflikty jsou celosvětově rozšířené a bývají mnohdy násilnější než běžné války, některé přímo genocidní. Mnohé z nich jsou totiž vedeny pod praporem sebeurčení, za požadavek odtržení či autonomie. Tyto konflikty přitahují nejen na Západě značný zájem i proto, že některé z nich probíhají v hlavní světové ropné oblasti nebo jsou spojovány s islámem. Mnohé etnické konflikty probíhají na tzv. civilizačních zlomech, často spojovaných s náboženstvím. Africké etnické konflikty jsou často příkladem modelu konfliktu, v němž se soupeří o vzácné zdroje. Hlavními konfliktními rovinami v Africe jsou třída a etnicita. Mnoho probíhajících etnických konfliktů souvisí s moderní dobou, s nástupem nacionalismu, mocenskými výboji, kolonizací, dekolonizací a rozpadem federací ve 20. století.⁹ Otázka je, zdali tomu tak bylo i v minulosti, nebo je to spíše záležitostí moderních dějin.

4.1 Dělení konfliktů

Konflikty dělíme do několika kategorií. A to především na *násilné* (ozbrojené), kde alespoň jeden z aktérů použije ozbrojené násilí. Zde je také výraznější snaha tyto konflikty

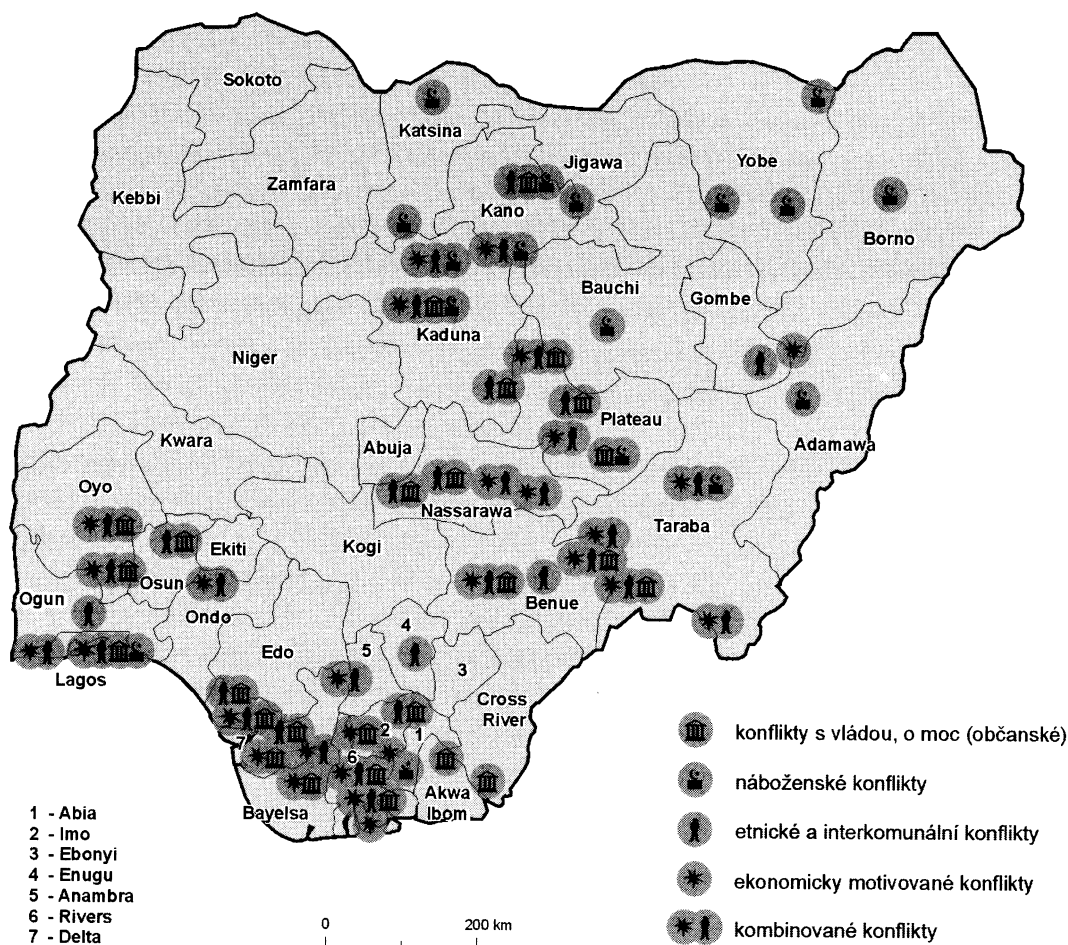
⁶ Fňukal; Šerý: *Problémové oblasti současného světa*, 2013

⁷ Fňukal; Šerý: *Problémové oblasti současného světa*, 2013

⁸ Tomeš; Festa: *Konflikt světů a svět konfliktů*, 2007

⁹ Tesař: *Etnické konflikty*, 2007

řešit. Oproti tomu *nenásilné* jsou takové, kde není použito ozbrojeného násilí a konflikt probíhá za použití hospodářských, politických nebo ekonomických prostředků.¹⁰

Obr. 2: Ozbrojené konflikty v Nigérii po roce 1990 (zdroj: Tomeš et. al.: Konflikt světů a svět konfliktů, 2007, s. 94)

Dalším kritériem jsou ztráty na životech. Konkrétně konflikty *nízké intenzity* a konflikty *vysoké intenzity*. Do nízké intenzity lze zařadit malý a střední ozbrojený konflikt, kde je maximálně do 1000 obětí za rok. Do vysoké intenzity řadíme války, kde dochází nejméně k 1000 obětem za rok.¹¹

Dle mezinárodního práva (Ženevské konvence) jsou konflikty děleny do čtyř, respektive pěti kategorií ozbrojených konfliktů. *Mezistátní konflikty* jsou vyhlášené války

¹⁰ Fňukal; Šerý: *Problémové oblasti současného světa*, 2013

¹¹ Fňukal; Šerý: *Problémové oblasti současného světa*, 2013

nebo ozbrojené konflikty mezi dvěma a více státy. Zde spadá i okupace. *Národně osvobozené hnutí* jsou boje proti okupaci, boje proti koloniálním a rasistickým režimům. *Vnitrostátní konflikty* jsou střety mezi armádou státu a organizovanými ozbrojenými skupinami majícími velení a kontrolu nad určitým územím, jež umožňuje provádět trvalé a koordinované vojenské operace a aplikovat mezinárodní právo. Nepatří sem izolované násilné činy, vnitřní nepokoje a další. *Ostatní ozbrojené konflikty* jsou konflikty vnitrostátní, kde bojující strany nespĺňují předchozí definici. Jako poslední se zvláštním charakterem jsou *Internacionalizované vnitrostátní konflikty*. Jsou to primárně vnitrostátní konflikty (uvnitř jednoho státu), mezinárodní společenství ale působí jako prostředník nebo garant řešení konfliktů¹² (mírové mise, uznání povstalců atd.)

Podle geografického hlediska jsou konflikty rozděleny na *lokální války*, *regionální* a *globální války*. Rozdělení podle délky trvání zahrnuje *války krátké*, zpravidla jedna bitva trvající do jednoho roku, nebo *války vleklé* s řadou bitev trvající přes jeden rok, není ani výjimkou desetiletí.¹³

Dále bychom mohli pokračovat v dělení podle intenzity na *omezené války*, sloužící k dosažení omezených politických cílů a kde nejsou mobilizovány všechny zdroje. Nebo na *totální války* pro dosažení absolutního cíle s mobilizací veškerých zdrojů státu a často i s dopady na civilisty. Lze zmínit ještě způsob vedení války na *pravidelné*, která je formálně vyhlášena subjektem mezinárodního práva, dodržují se zvyklosti vedení boje či *nepravidelné* války, které nejsou formálně vyhlášeny, a do bojů jsou často zapojeni civilisté.¹⁴

4.2 Faktory ovlivňující pravděpodobnost konfliktů

Faktory ovlivňující pravděpodobnost, že dojde ke konfliktu, jsou zejména geografické, demografické a geopolitické, které ovlivňují i rozsah a délku sporu.

Geografické faktory jsou rozmanité a jejich vliv na incidenty a trvání konfliktů jsou na jedné straně jednoduché, na straně druhé problematické a nejednoznačné. Hlavní roli hraje poloha, a to jak geopolitická, tak i poloha geografického sousedství a poloha s ohledem na výskyt surovinových zdrojů. Relativní zaostalost řady periferních oblastí ve srovnání s metropolitními regiony je zdrojem konfliktů nejen v Nigérii, ale i v Súdánu nebo Ugandě.

¹² Fňukal; Šerý: *Problémové oblasti současného světa*, 2013

¹³ Fňukal; Šerý: *Problémové oblasti současného světa*, 2013

¹⁴ Fňukal; Šerý: *Problémové oblasti současného světa*, 2013

Za významně rizikovější jsou považovány plošně rozsáhlé země s velmi rozptýleným osídlením než země malé s koncentrovanou populací či silně urbanizované.¹⁵

Další faktor ovlivňující pravděpodobnost výskytu konfliktů je demografické povahy. Především rizika rychlého populačního růstu omezující možnosti ekonomického rozvoje. Absence či nízká úroveň vzdělání¹⁶ představuje další faktor, vysvětlující zvýšený výskyt konfliktů.

Geopolitické faktory lze charakterizovat jako kombinaci rozložení zdrojů a geograficky definovaných strategických pozic na jedné straně a distribuce vojensko-politické moci na straně druhé. Za ryze geopolitické faktory se obvykle označují ty, které ovlivňují mezinárodní vztahy a produkují akce a reakce mezinárodních sil a mocenských aktérů a působí tak na globální či makroregionální úrovni. Primárně nejvýznamnější faktor představuje poloha a postavení v hierarchii moci a sfér zájmů. Geopoliticky významným se stává region, případně stát, který se vyskytne v průsečíku zájmů lokálních, firemních, státních a globálních aktérů.¹⁷

¹⁵ Tomeš; Festa: Konflikt světů a svět konfliktů, 2007

¹⁶ Tomeš; Festa: Konflikt světů a svět konfliktů, 2007

¹⁷ Tomeš; Festa: Konflikt světů a svět konfliktů, 2007

5. Řešení konfliktů

Základním rysem konfliktu je účast etnický či jinak odlišných skupin. Řešení konfliktu můžeme roztřídit dle toho, zda se tuto odlišnost snaží odstranit, potlačit anebo se s ní nějakým způsobem vyrovnat.¹⁸

Genocida a masové přesuny řeší problém násilím. Rozdělení státu nebo odtržení části jeho území může proběhnout násilnou či nenásilnou cestou. Asimilace je velmi rozšířený postup, který ale sám o sobě často povzbuzuje odpor na etnickém základě a může vést k násilí. Použita může být integrace (sjednocení) více společností na společném základě.¹⁹

Rozšířeným postupem řešení konfliktu je hegemonická kontrola znamenající nastolení kulturní, rasové, náboženské a jiné dominance a bývá spojena s monopolizací policie a soudnictví určitým etnikem.²⁰ To umožňuje potlačovat nespokojenost ovládaných, ale dochází zde také i k potlačování odlišné kultury, například omezování vzdělávacího systému, ekonomická diskriminace, volební machinace.

V oblastech etnického napětí převládají spíše konfliktní přístupy k řešení. K nekonfliktním strukturálním modelům etnického napětí patří kantonizace, federalizace a konsocionalismus. Kantonizace znamená oficiální uznání odlišného společenství, přičemž vyjádření toho je politická autonomie různé šíře a přenesením rozhodovacích pravomocí na nižší politickou úroveň (například Baskicko nebo Wales). Federalizace se od zmiňované kantonizace liší tím, že federální státy či provincie bývají zpravidla většími celky než autonomní kantony a mají stejnou míru pravomocí a shodnou pozici vůči ústřední vládě. Klasickým příkladem je Švýcarsko, Kanada či Belgie, ale i některá z etnicky nejsložitějších a nejlidnatějších zemí světa jako například Nigérie nebo Indie. Právě Nigérie však dobře ukazuje, že federalismus má jasné meze. Ačkoli se počet federálních států zvýšil od roku 1966 ze tří na 36 a počet samosprávných celků z 50 na téměř tisíc, nemůže nikdy obsáhnout všechna etnická společenství. Pro hrubou orientaci můžeme použít jazykové hledisko jako určité vyjádření kulturní odlišnosti. Konsocionalismus nebo také konsociační demokracie je nastolené uspořádání v zemích, jejímž hlavním rysem je náboženská, jazyková a etnická

¹⁸ Tesař: *Etnické konflikty*, 2007

¹⁹ Tesař: *Etnické konflikty*, 2007

²⁰ Tesař: *Etnické konflikty*, 2007

segmentace. Mezi jednotlivými segmenty ovšem chybí výraznější komunikace, která je ale nahrazena určitými zájmovými skupinami či elitami.²¹

Přístupy „první generace“. Zprostředkovatelé se snažili dostat zneprátelené strany k jednacímu stolu, navrhovali řešení a využívali při tom různé způsoby nátlaku a pobídek k souhlasu s návrhem. Jednání byla doplněna vojenskými mírovými misemi, jejich úkolem bylo monitorovat dodržování příměří. Za úspěch se považovalo hlavně zastavení násilí.²² Tyto přístupy „první generace“ nabízely místo řešení spíše zvládnání, případně usměrnění konfliktů.

Přístupy „druhé generace“. Byly ovlivněné zkušeností z Jižní Afriky, zejména s vyrovnání se s minulostí apartheidu ve druhé polovině devadesátých let. Tyto přístupy hovoří mnohem sebevědoměji o řešení konfliktů. Pro praxi je charakteristické široké zapojení nevládních organizací. Více se zaměřily na příčinu konfliktu. Soustřeďují se na odstraňování příčin v dlouhodobé a na zajištění bezpečnosti pro jednotlivce v krátkodobé perspektivě. Namísto jednání s vůdci se tyto přístupy více zaměřily na jednotlivce a jeho potřeby a na řešení konfliktů na místní úrovni. Vojenské mírové mise se kromě tradičního udržování příměří mnohem více orientovaly na spolupráci s civilním obyvatelstvem a zajišťování jeho potřeb.²³

Do řešení konfliktů další osobou či subjektem lze zahrnout soudy, arbitráže, mediaci a facilitaci. Soudů je použito tehdy, když bylo jednoznačně porušeno právo a o řešení není možné vyjednávat. Tento proces končí vítězstvím jedné strany a porážkou strany druhé. Arbitráž, takzvané rozhodčí řízení, je mimosoudní proces vyjednávání. Výhodou je mlčenlivost, která zajistí nezneužití informací dalším stranám, a také rychlost jednání. Facilitací a mediací se rozumí zapojení do procesu jednání o řešení sporu, avšak právo rozhodnutí o výsledku si nechávají jednotlivé strany konfliktu. Facilitace je způsob hromadného řešení problémů pomocí neutrálního odborníka na vyjednávání, rozhodování a skupinové komunikace (faciliátora).²⁴

Mediace je intervence třetí strany do konfliktu, která není založena na užití síly a není vedena s cílem pomoci jedné straně k vítězství, ale pomoci nalézt oboustranně přijatelné řešení, které sporné strany nejsou schopné nalézt vlastními silami. Nejčastěji se tak stává

²¹ Tesař: *Etnické konflikty*, 2007

²² Tesař: *Etnické konflikty*, 2007

²³ Tesař: *Etnické konflikty*, 2007

²⁴ Vocolka: *Řešení konfliktů*, 2011

zapojení prostředníka (mediátora). Ten musí být důvěryhodný, aby jej strany přijaly, musí být schopný, aby našel kritická místa a případné řešení pro obě strany a musí být dostatečně silný, aby strany přesvědčil k přijetí kompromisního řešení a k pozdějšímu dodržování.²⁵

K dalším a významným krokům k vyřešení sporu je komunikace a následné usmíření.

Komunikace

Zvýšení míry komunikace pomáhá posílit vzájemný respekt, oslabit pocit ohrožení, usnadnit pochopení motivace druhé strany a to vše je základ nutný k tomu, aby se účastníci konfliktu začali na jeho řešení sami podílet. K navázání komunikace má sloužit tzv. vyhodnocení kroků, plán sestavený zprostředkovatelem spolu s představiteli stran v konfliktu, obsahující základní cíle a způsoby jakými jich dosáhnout. Pokud spolu strany nekomunikují, ale pouze předjímají kroky protistrany, vidí sebe samy jako objektivní, racionální, zkrátka normální. Druhou stranu vidí jako iracionální a zaujatou, jejíž odklon od normality se zdá tak podivný, že bývá vysvětlován jako provokace. Komunikace s protivníkem může vést k poznání, že i druhá strana se chová racionálně a cítí se ohrožena a tím i k přehodnocení vlastní strategie.²⁶

Usmíření

Lidstvo má rozvinutou schopnost předvídat budoucí situace a tak se konflikt přenáší do dalších kol, namísto usmíření. Lidé během konfliktu hledají bezpečí uvnitř vlastní skupiny, často si pocit bezpečí spojují s vyhraněnou identitou. Usmiřování mezi skupinami bývá proto často problematické, poněvadž odrazem vyhraněné vlastní sociální identity je podobně, ale protikladně vyhraněná sociální identita soupeřů. Jako usmíření se v biologii označuje mírumilovný kontakt mezi soupeři po vzájemném konfliktu. Oslabuje napětí, protože odbourává nejistotu ohledně úmyslů soupeře. Usmiřování bývá závislé na osobních vazbách a časté bývá zprostředkování usmíření třetí stranou. Dospělí jedinci mají vysoce rozvinutou schopnost připisovat druhým vědomosti, city a úmysly. To jim umožňuje představovat si věci z pohledu druhých.²⁷ Tato schopnost ale bohužel snadno lidi zavléká do pastí konfliktních cyklů.

²⁵ Řehák: *Mediace jako nástroj řešení konfliktů*, 2011

²⁶ Tesař: *Etnické konflikty*, 2007

²⁷ Tesař: *Etnické konflikty*, 2007

Když pocit ohrožení slábne, stoupá ochota posuzovat ostatní individuálně a naslouchat jim, a usmiřování tyto sklony dále posiluje. Jakýmsi předstupněm společenského usmíření je usmíření politické. Dohoda uzavřená politickými elity s cílem urovnat konflikt.²⁸ Ideálním výsledkem usmíření by mělo být vytvoření pozitivního vztahu mezi nimi.

Zejména Evropa a Severní Amerika působí na Afriku přes nevládní, charitativní a humanitární organizace, Světovou banku a Mezinárodním měnovým fondem. Jsou tak připraveny vyvinout větší tlak na tamní vlády, k donucení změnit některé politické a ekonomické praktiky. Dále se angažují v ekonomické „modernizaci“ Afriky a v projektech, které se snaží přinést prosperitu především samotným Afričanům.²⁹

²⁸ Tesař: *Etnické konflikty*, 2007

²⁹ Reid: *Dějiny moderní Afriky od roku 1800 po současnost*, 2011

6. Charakteristika Nigérie

Nigérie, oficiálním názvem Nigerijská federativní republika je administrativním uspořádáním rozdělena do 36 spolkových států a jednoho distriktu hlavního města Abuja, které tento statut získalo v roce 1991. Předchozí hlavní město byl Lagos. Každý z těchto států má svou vládu vedenou guvernérem a státní zastupitelské orgány. Federální Národní shromáždění je dvoukomorové a skládá se ze senátu a poslanecké sněmovny. Poslední volby zde proběhly v dubnu roku 2011, kdy byl přímou volbou zvolen i současný prezident Goodluck Ebele Johathan.

Obr. 3: Nigérie (zdroj: United Nations, 2004)

6.1 Fyzickogeografická charakteristika

Nigérie leží na pobřeží Guinejského zálivu. Sousedícími státy jsou Benin na západě, Niger na severu, Čad a Kamerun na východě. Rozloha této země činí 923 768 km².³⁰

Nigérie je vzhledem k její rozloze ve fyzicko-geografickém smyslu mimořádně různorodá. Zastoupeny jsou zde odlišné půdní typy způsobené velkou horizontální zonalitou. Od polopouštních v severní části země až po červenožluté půdy tropických deštných lesů. Reliéf krajiny se postupně mění od hluboké a široké písčité delty Nigeru až k pozvolna se zvyšující náhorní plošině v severovýchodní části země klesající do nížiny k čadskému jezeru. Hlavním vodním zdrojem je již zmíněná řeka Niger, podle které tato země dostala svůj název. Největším přítokem řeky Niger je řeka Benue. Podnebí Nigerijské federativní republiky je tropické, avšak je určováno střídajícím se obdobím dešťů a sucha.³¹

Pestrá vegetace se mění od severních polopouštních oblastí, přes travnatou a otevřenou krajinu, tropické deštné lesy ve střední části země až po laguny a bažiny u Atlantského oceánu. Z významných rostlin můžeme jmenovat například kakaovník, kaučukovník, banánovníky. Ze stromů zřejmě nejdůležitější plodinou, i po ekonomické stránce, je olejová palma. Po tropických lesích mají důležitý význam také savany. Pěstuje se zde například tabák, bavlna či neméně důležitá a výnosná plodina podzemnice olejná. Savany jsou důležité také z hlediska pastvy dobytka a následné živočišné výroby.³² Fauna je zde opět díky vysoké biodiverzitě tropických lesů velmi pestrá.

6.2 Socioekonomická charakteristika

6.2.1 Demografická charakteristika území

Nigérie je nejlidnatější zemí Afriky a osmou nejlidnatější zemí na světě s počtem obyvatel přesahující 174 500 000.³³ Průměrný roční přírůstek obyvatelstva činí 2,55 %.³⁴ Zlepšující se opatření proti epidemickým chorobám, zlepšení péče o matky, kojence, zkvalitnění výživy a zvýšení úrovně zdravotnické péče a hygienických podmínek, to vše

³⁰ Central Intelligence Agency: *The World Factbook* [online], 2013

³¹ Cepl: *Nigérie*, 1974

³² Cepl: *Nigérie*, 1974

³³ Central Intelligence Agency: *The World Factbook* [online], 2013

³⁴ Central Intelligence Agency: *The World Factbook* [online], 2013

přispělo ke zvýšení růstu obyvatelstva a ke snížení úmrtnosti. Ovšem i přesto se výše úmrtnosti v Nigérii řadí do prvních dvaceti zemí světa.

V Nigérii převládá migrace především vnitřní, zejména pohyby z vesnic do měst. Nové pracovní příležitosti a sociální vymoženosti lákají do měst jako Lagos, Port Harcourt, Kano a dalších stále větší počet venkovanů z blízkých, ale i vzdálených oblastí.³⁵ Zásahu na tom také nese i objev ropného bohatství a současný pokles jiných hospodářských odvětví. S tím spojené rozšiřování chudoby ve venkovských oblastech. Jsou tu ale také pohyby mezi venkovským obyvatelstvem z jedné oblasti do druhé, které jsou dány nomádkým způsobem života některých kmenů a vyhledávání nových výnosnějších území. Migrace vnější je ovlivněna především hospodářskými, sociálními a politickými podmínkami země.

Z důležitých historických největších migrací lze považovat zavlečení místního obyvatelstva na plantáže především do Spojených států Amerických, Brazílie a Karibiku v období příplutí prvních Evropanů. Další migrační vlnou bylo islámské stěhování misionářů na sever země v 18. století. Ti proměnili celý sever během staletí na muslimskou oblast.³⁶

Rozložení obyvatelstva je velmi nerovnoměrné. Jsou zde i oblasti, které jsou zcela neobydlené. Hustota obyvatel činí 184 na 1 km².³⁷

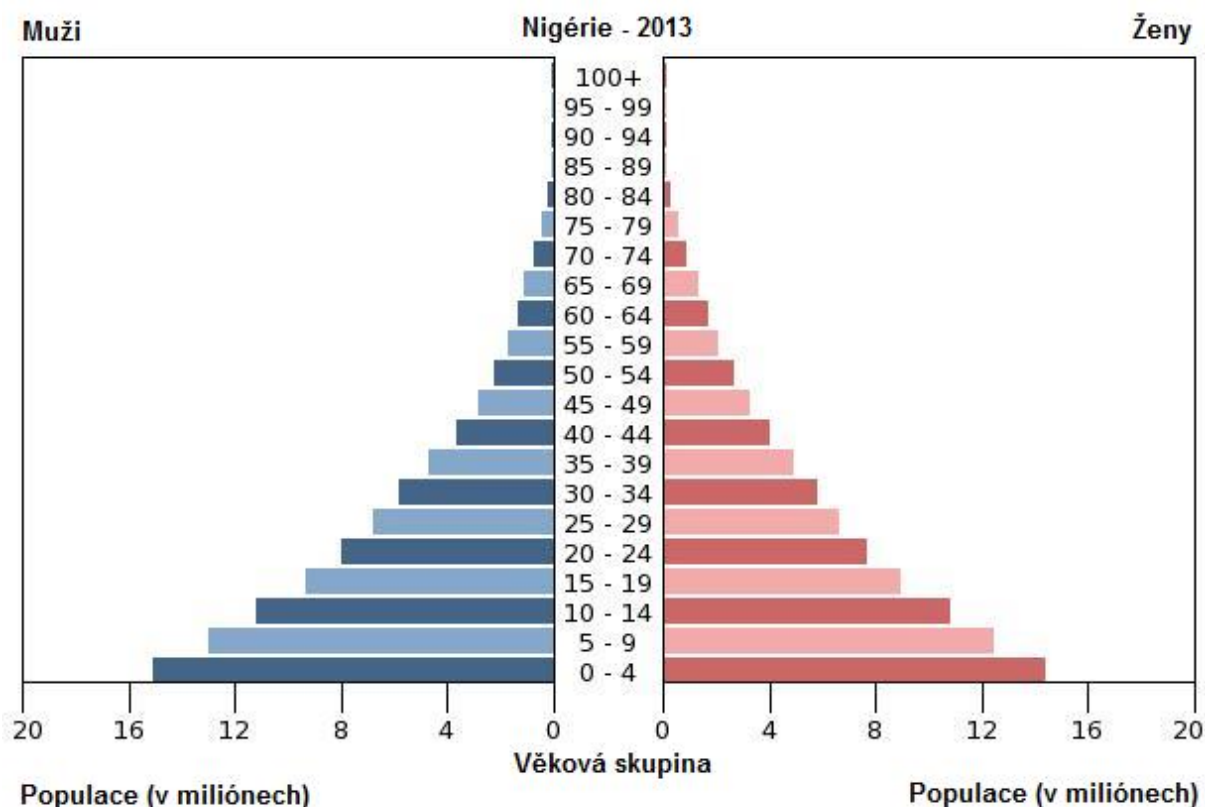
Věkové složení Nigérie je podstatně ovlivněno dvěma již zmíněnými ukazateli, vysokou porodností a vysokou úmrtností. Věková pyramida je progresivního typu, který je klasický pro rozvojové země. Je zde vysoké procento dětí do 14 let, konkrétně 43,8 %, reprodukční složka tvořená obyvatelstvem ve věku 15 – 54 let je zastoupena 49 % a postreprodukční složku, věk nad 55 let, tvoří 6,8 %.³⁸ Vyhodnocování jakýchkoliv demografických údajů, a to nejen konkrétně v této africké zemi, ale u rozvojových zemí obecně, je značně komplikované a údaje se získávají povětšinou nekonvenčními metodami, tudíž u nich můžeme postrádat přesnosti a úplnosti.

³⁵ Voderadský: *Nigerijské křižovatky: Cesty Africké nezávislosti*, 1989

³⁶ Ašenbryl: *Horká půda Nigérie*, 2013

³⁷ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online], 2013

³⁸ Central Intelligence Agency: *The World Factbook* [online], 2013

Obr. 4: Věkové složení obyvatelstva Nigérie za rok 2013 (zdroj: Central Intelligence Agency: The World Factbook, 2013; vlastní úpravy)

Etnické složení je v nigerijské federaci velmi různorodé. Přes 300 kmenů mluvící více než 50 jazyky a 250 místními dialekty³⁹, různá náboženství a odlišné zvyky a způsob života dělají z Nigérie jednu z nejrozmanitějších zemí nejen Afriky. Dominující postavení mají zejména tři etnika: Hausové, Yorubové a Igbové. Dohromady představují téměř 70 % populace. Dalších 10 % se skládá z menších kmenů, jako jsou například Kanuri a Ibibio. Zbývajících 20 % tvoří malé rozptýlené kmeny. Hausové, kterých je přibližně 29 %⁴⁰, žijí na severu země a z velké části jsou muslimové. Kmeny mluvící hauštinou jsou seskupeny především kolem měst Kano, Sokoto, Zaria a Bauchi. Tento jazyk se stal dorozumívacím prostředkem velké části západní Afriky. Krom samotné Nigérie, také v sousedním Nigeru, Beninu, Kamerunu, ale i v Togu, Ghaně, Pobřeží slonoviny a Čadu. Při značné jazykové rozmanitosti je potřeba takového dorozumívacího jazyka v této oblasti velmi důležitá. Používá ho i například kmen Fulani, který taktéž obývá severní oblasti Nigérie, ale jeho

³⁹ Federal Republic of Nigeria [online], 2013

⁴⁰ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online], 2013

členové nejsou negroidního původu. V roce 1951 se stala hauština oficiálně druhým uznávaným úředním jazykem severní Nigérie.⁴¹ Yorubové, čítající 21 % populace⁴², jsou křesťané a žijí na jihozápadě země. Jsou nejvíce městskou africkou národností, téměř polovina jich sídlí ve městech, jako například Lagos nebo Ibadan. Yorubové byli jedni z prvních nigerijských národností, která se dostala do styku s Angličany a byla nejdéle vystavena západním vlivům.⁴³ Igbové obývající jihovýchodní a východní oblasti a praktikující křesťanství zahrnují 18 % populace.⁴⁴ Pomalu získávají stejný vliv a pozice jako předcházející dvě etnika a dochází i k vzrůstu počtů příslušníků Igbů. I přes mnoho jazyků každého etnika, je úředním jazykem na celém území federace angličtina.

V Nigérii jsou dvě zhruba stejně velké náboženské komunity. Muslimové, převažující na severu země, kterých je přibližně 50 % a křesťané na jihu a východě země, kteří zauímají přibližně 40 %.⁴⁵ Zbýlých 10 % jsou náboženství domorodá, animistická, vyznávající kmenové zvyklosti a uctívání různých božstev a bůžků svých předků. Islám existuje na severu Nigérie již mnoho staletí a bylo šířeno i násilím mezi pohanskými kmeny. Křesťanství přinesli do země první evropští kolonizátoři. Mezi hlavními křesťanskými církvemi jsou zde anglikánská, katolická a baptistická.⁴⁶

Nelze opomenout i chudobu, kterou je téměř celý africký kontinent postižen, Nigérii nevyjímaje. Přes bohaté nigerijské zemědělství a ropné zásoby je chudoba rozšířena v celé zemi a od roku 1990 dokonce vykazuje nárůst. Přibližně 70 % Nigerijců žije v přepočtu za méně než 1,25 dolarů na den. Obzvláště závažná je situace ve venkovských oblastech, kde až 80 % obyvatel žije pod hranicí chudoby. Přičemž venkovské obyvatelstvo, jakožto drobní zemědělci hrají důležitou roli, jelikož od nich pochází až 90 % zemědělské produkce. Chudobu také ovlivňují hygienické návyky, zdraví obyvatelstva i občanské nepokoje. Téměř polovina obyvatel nemá přístup k nezávadné pitné vodě.⁴⁷ Situaci zhoršují nemoci, jako například malárie, tuberkulóza či HIV/AIDS kterým je nakaženo přes 3 milióny obyvatel.

⁴¹ Zima: *Hauština*, 1973

⁴² Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online], 2013

⁴³ Cepl: *Nigérie*, 1974

⁴⁴ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online], 2013

⁴⁵ Central Intelligence Agency: *The World Factbook* [online], 2013

⁴⁶ Cepl: *Nigérie*, 1974

⁴⁷ International Fund for Agricultural Development [online], 2012

6.2.2 Ekonomická charakteristika území

Nejvíce pracujících, celých 70 % ekonomicky činného obyvatelstva, pracuje v zemědělském sektoru. Nigérie má pro zemědělství výborné podmínky ovšem dlouhá léta trpěla korupcí, nesoudržnou a špatně koncipovanou vládní politikou. Obdělávatelná půda tvoří 31 % ⁴⁸ rozlohy, přičemž tropické podnebí umožňuje i několik sklizní do roka. Nejvíce rozšířeno je pěstování kakaových bobů a palem pro výrobu palmového oleje. Velký potenciál má i mořský rybolov.

Nigerijská federativní republika je členem Hospodářského společenství západoafrických států (ECOWAS), která má podporovat hospodářskou integraci ekonomických aktivit.

Průmyslový sektor se orientuje především na těžbu ropy, zemního plynu a navazující petrochemii. Nigérie oplývá bohatými zásobami těchto surovin a je osmým největším světovým vývozcem ropy na světě. Je i členem Organizace zemí vyvážející ropy (OPEC). Dosud se ropa těží výlučně v jižních státech federace, a to jak na pevnině, tak i na šelfu a v oceánu. Těžba ropy byla zahájena v roce 1958. Nigerijská ropa je vysoce kvalitní a prodává se jako ropa typu Brent Blend. Zásob zemního plynu má Nigérie nejvíce na africkém kontinentě. Svou budoucnost vidí tak spíše v této surovině. Ovšem zásoby plynu jsou zatím stále málo prozkoumány a využívány a většina se tak ještě stále spaluje. A to i přes stanovení několika termínů tamní vládou k ukončení této praxe. Plynárenský sektor v Nigérii by mohl být charakterizován chaotickým rozvojem a neodpovídající infrastrukturou. Tomu všemu měl nápomoci vládní program „Nigerian Gas Master Plan“ z roku 2008 s cílem liberalizace, vytvoření tržního domácího prostředí a výstavby potřebné infrastruktury. Tyto cíle měly být splněny do pěti let. Zatím se tak bohužel nestalo. Na vývozních příjmech země se ropa podílí 90 % a společně s plynem 95 %. Příjmy z těžby ropy vytvářejí přibližně 80 % veškerých státních příjmů. ⁴⁹

Dalšími významnějšími těžebními surovinami jsou například vápenec, žula, mramor, uhlí, cínové a železné rudy, rudy tantalu a niobu, zlato a drahé kameny či uran. Na tyto

⁴⁸ BusinessInfo.cz [online], 2013

⁴⁹ BusinessInfo.cz [online], 2013

suroviny je bohatá zejména střední oblast, tzv. Střední pás (Middle Belt). Bohužel jsou tyto suroviny často těženy nelegálně a prodávány na černém trhu nebo pašovány.⁵⁰

Krom těžebního průmyslu jsou dalšími významnějšími odvětvími zejména potravinářství, výroba spotřebního zboží (textilní, kožedělný průmysl), elektrotechnický, výroba stavebních hmot, dřevařský a papírenský. Výroba ovšem postrádá dostatek elektrické energie z veřejné sítě, tudíž musí využívat vlastní generátory na naftu, čímž se prodražuje vstup a výroba je tak těžko cenově konkurenceschopná vůči levným dovozům.⁵¹

Celkově výrobní kapacita elektrické energie je dost poddimenzovaná. A to zejména zanedbáváním tohoto sektoru a neefektivním využíváním financí. Jsou zde velmi časté výpadky proudu a dodávky chaotické. Například území, které má potenciál pro hydroelektrárnu je zásobováno plynovými elektrárnami vzdálených stovky či tisíce kilometrů. Velký zájem, zejména o solární energii, projevíly zahraniční společnosti především ze Spojených států amerických, Kanady, Německa, Brazílie, Číny nebo Indie. Taktéž byly už podepsány dohody o stavbě dvou vodních elektráren (Mambilla a Zungeru), které by měly být financovány čínskými společnostmi.⁵² Dokonce bylo v roce 2012 s ruskou stranou podepsáno memorandum o vyprojektování, stavbu a řízení atomové elektrárny v Nigérii.⁵³ Náprava ve výrobě elektrické energie je základním předpokladem ke zdárnému budoucímu vývoji nigerijské ekonomiky.

Sektor služeb se velmi rychle rozvíjí, a to především bankovníctví a telekomunikace. To se na tvorbě HDP podílí přibližně 33 %. Ustálením a zestátněním bank Centrální nigerijskou bankou, se podařilo bankovní sektor oživit na současný vykazující růst. Komerční banky zde nabízejí všechny služby poskytované ve vyspělých státech, jako jsou řízení účtů, vydávání platebních karet, provoz internetbankingu, platby, půjčky a další.

Telekomunikace zažívají prudký rozvoj a to především mobilní sítě. Mobilní telefony dosahovaly v roce 2011 počtu 90 miliónů kusů. V zemi působí devět mobilních operátorů, z nichž tři mají 75% podíl na trhu. Počet internetových připojení se odhaduje na 45 miliónu. Hlavními částmi v sektoru služeb je velkoobchod a maloobchod, především logistika a

⁵⁰ BusinessInfo.cz [online], 2013

⁵¹ BusinessInfo.cz [online], 2013

⁵² BusinessInfo.cz [online], 2013

⁵³ Rosatom: The State Atomic Energy Corporation [online], 2012

doprava. Rozvinutá turistika, tak jak ji známe, v Nigérii zatím stále téměř neexistuje a to díky nedostatečné infrastruktuře a bezpečnostní situaci v zemi.⁵⁴

V dopravní síti v posledních letech dochází k pomalému zlepšování. Vláda do výstavby silničních tahů nemálo investuje, ale přesto většina úseků zůstává zanedbaná a nevyhovující vysokému stupni provozu. Registrovaná silniční síť na území celé federace má délku 194 000 km, z nichž má asfaltový povrch jen 60 000 km. Silniční doprava je i přesto nepoužívanější způsob přepravy v zemi. V Nigérii se nachází pět mezinárodních letišť. Je zde přes 3 500 km železnic, z toho 52 km má normální rozchod 1435 mm, který je světově nejrozšířenějším. Zbytek tratí jsou úzkokolejné s rozchodem 1067 mm. Nigerijská železnice je ovšem minimálně využívána oproti jiným africkým postkoloniálním zemím. Existují zde ale snahy o obnovení provozu, například od roku 2012 byl částečně obnoven spoj mezi městy Lagos a Kano s intervaly spojů dvakrát týdně, a o obnově železniční sítě, která je jednou z hlavních priorit tamní vlády. Většinu modernizačních prací mají provést čínské firmy. Taktéž se plánuje výstavba příměstské dopravy v hlavním městě Abuja. Vodních dopravních cest je na území Nigérie 8 575 km, a to zejména na řekách Niger a Benue.⁵⁵ Dále pak do vodní dopravy lze zahrnout námořní a pobřežní dopravu.

⁵⁴ BusinessInfo.cz [online], 2013

⁵⁵ BusinessInfo.cz [online], 2013

7. Historie Nigérie

7.1 Předkoloniální období

Historie Afriky celkově v průběhu minulých dvou tisíciletí byla především historií migrace, integrace a nového dělení obyvatel.⁵⁶ Na území dnešní Nigérie se již v předkoloniálním období formovaly významnější kmenové státy. Ve středověku například říše Kánem-Bornu, která se od 11. století pozvolna islamizovala a přesunula na jihozápad od Čadského jezera (původně zahrnovala zhruba území dnešního Čadu). Tam se rozvinula, a to především v 16. a 17. století, kdy k této říši byla připojena nová území. Říše Kánem-Bornu vyvážela otroky, sůl, zbraně a koně. Na západ od Kánem-Bornu sílily hauské městské státy, jako například Kano, Zaria či Katsina, jejichž vývoj je dokládán od 14. století. Později přijaly islám a územní expanzi odůvodňovaly šířením nové víry. Potýkaly se také s četnými občasnými střety. Do těchto hauských městských států směřoval stále větší díl transsaharského obchodu, při kterém se Hausové obohacovali jako prostředníci. Při cestách na sever dopravovali otroky, slonovinu a zlato a v opačném směru putovala především sůl, látky a zbraně. Ovšem postupné oslabení těchto obchodních cest přineslo Hausům pokles poptávky a to vlivem novověkého zásobování jihonigerijského pobřeží evropskými kolonizátory. Jako první se do obchodu s domorodci zapojili Portugalci, kteří jako centrum směny tkanin a kovového zboží vybudovali přístav Lagos (město na lagunách). V 16. a 17. století dál připlouvali Francouzi, Holanďané a Angličané.⁵⁷

Osídlení nigerijského severu Hausy se spojuje s přesuny vyvolanými dobytím a obsazením Egypta a dalších severoafrických území Araby. Tyto kmeny byly vytlačovány z Maghrebu a horního Egypta k jihozápadu a jihu. Na formování Hausů měli také vliv Tuaregové, Berbeři a další saharské kočovné populace. Yorubové, kteří se přesunuli na jihozápad dnešní Nigérie až z Núbie a horního Egypta jsou pověstní jako dovední a obratní lidé. Tyto dva národy, Hausové a Yorubové, měli velkou schopnost ovládat rozsáhlá území a budovat města, z kterých pak dále organizovali říše.⁵⁸

Vedle migrací bylo pro Nigérii zásadní postupné pronikání monoteistických náboženství, islámu ze severu a křesťanství z jihu, které také začalo již v předkoloniálním

⁵⁶ Reid: *Dějiny moderní Afriky od roku 1800 po současnost*, 2011

⁵⁷ Klíma: *Nigérie*, 2003

⁵⁸ Klíma: *Nigérie*, 2003

období. Původní africká náboženství a politické instituce se ukázaly být vůči oběma náboženským systémům poměrně odolné, proto se jednalo o velmi pozvolný a poměrně zdlouhavý proces. Afričané se totiž původně obraceli k několika funkčním božstvům, jako například spojována s deštěm, plodností, válkou a podobně. Kvůli tomuto polyteistickému přístupu bylo pro Afričany velmi těžké se ztotožnit s konceptem jednoho všemohoucího Boha, který netoleroval žádné jiné. Přístup Afričanů se ale postupně začal měnit a došlo k posunu v jejich vnímání světa poté, co vzrostl v průběhu 19. století počet misionářů v určitých oblastech, zejména na jihu Nigérie.⁵⁹ Ovšem v některých oblastech se domorodé kultury dochovaly i do dnešní doby jako například šamanova zařikávání, věštby, přírodní léčitelství či černá magie. Během toho všeho se naopak na severu Nigérie formovalo islámské náboženství.

Džihád na severu Nigérie

Spolu s pronikáním islámu a křesťanství se objevuje už v předkoloniálním období i fenomén „politického“ islámu, tj. využití náboženství v politickém boji. Muslimský kazatel Osman dan Fodio stanul v roce 1804 v čele fulbských kočovných pastevců v boji proti hauské šlechtě, která do té doby ovládala městské státy na severu země a zahájil tak džihád, který trval šest let. Ovšem tato náboženská revoluce měla i politický kontext týkající se státního uspořádání.⁶⁰ Zastával zásadu, že obyvatelé mají žít v duchu islámského práva a tam, kde je utiskují nevěřící, by měli proti nim povstat a sami se ujmout vlády. Vytykal Hausům vlažnost ve víře a sklon k návratu k pohanství. Prostý lid spatřoval v šíření islámu osvobození od hauských feudálů. Islám měl v tomto případě integrační úlohu. Hausové se díky němu sblížili s Fulby, kteří poté převzali hauský jazyk i kulturu. Zastávali spolu i po vyhlášení nezávislé Nigérie ideu jednoty Severní oblasti. Islámský vliv dosáhl v centrální Nigérii až k řece Benue a Nigeru a poznamenána byla i částečně jihozápadní oblast Nigérie obývaná Yoruby. Islám se stal tak vedoucím náboženstvím v zemi a spolu s křesťanstvím, které se začalo šířit později především pod britským vlivem, zatlačoval původně převládající polyteismus. Vlivem džihádu se tak Yorubové dostali pod tlak severanů a do jejich bezprostředního sousedství.⁶¹

⁵⁹ Reid: *Dějiny moderní Afriky od roku 1800 po současnost*, 2011

⁶⁰ Islam in Nigeria [online], 2013

⁶¹ Klíma: *Nigérie*, 2003

7.2 Období kolonialismu

Nigérie byla pro Evropany velmi atraktivní region. Začali ji postupně objevovat už od konce 17. století. Britové neváhali přidat území Nigérie do jejich postupně se rozšiřující říše. Kolonizace Brity byla prováděna převážně použitím násilí anebo území získávali od domorodců, kteří se raději vzdali před hrozbou války. Dělo se tak přibližně v polovině 19. století. Postupně pronikali dále do vnitrozemí a zakládali zde první misijní centra.

Obávali se proniknutí dalších evropských misionářů a obchodníků. A to především Francouzů, kteří si podmanili protektorát Porto Novo na území dnešního Beninu či Němců pronikajících na území Kamerunu. Jejich obavy byly oprávněné. Francouzi a Němci se tak postupně stali v Nigérii dalšími kolonialisty. A to i díky vzrůstajícímu obchodu s tanními komoditami.

7.2.1 Zrušení otroctví a kolonizace území

Otrokářství mělo v Západní Africe dlouhou tradici a bylo pevnou součástí předkoloniálních nigerijských společností. Po intenzivnějších stycích s Evropany se ale výrazně rozšířilo, protože z otroků se nově stalo velmi výhodné „vývozní zboží“ a poptávka po této pracovní síle výrazně vzrostla. Toto obchodování s živou pracovní silou přinášelo zisky jak africkým náčelníkům, tak evropským přepravníkům. Bohužel to ale na dlouho zpomalilo hospodářský růst a sociální rozvoj v Africe. Například v době, kdy se v Evropě rozvíjely národní státy, Afričané nepřesahovali vlastní klanovou či kmenovou identitu. Nigérie držela nechvalné prvenství v obchodu s otroky. Však také nigerijské pobřeží, spolu s pobřežím Beninu, bylo nazýváno pobřežím Otročím (*Slave Coast*). Za celou dobu obchodu s otroky bylo deportováno více než 3,5 miliónů Nigerijců a to převážně z řad Yorubů a Igbů.⁶² Úbytek nejsilnějších a nejschopnějších jedinců byl nesporně pro africký kontinent nenahraditelnou ztrátou. Ovšem neméně závažný byl deformační vliv obchodu s otroky na společenský vývin africké populace. Hony na otroky se postupně staly nejvýnosnější hospodářskou činností v jižní části země, původní obchodní styky se narušily a většina kmenů zanechala polnohospodářskou činnost, aby se mohli naplno věnovat nové činnosti.⁶³ Ve stejné době severem otrásal islámský džihád vedený fulbskou aristokracií proti nevěřícím

⁶² Chapin Metz: *Nigeria: a country study*, 1992

⁶³ Voderadský: *Nigerijské křižovatky: Cesty Africkej nezávislosti*, 1989

(neislámským) hauským předákům. Jih země později ožil novou energií a nadějí po britském zákazu obchodu s otroky v roce 1807.⁶⁴

Rozhodnutí Brity potlačit a zrušit otroctví vytvořilo na nigerijském jihu novou situaci. Velká Británie prošla průmyslovou revolucí a stále více potřebovala africké plodiny a nerostné zdroje. Britští cestovatelé tak zahájili pátrání v africkém vnitrozemí. Po zjištění splavnosti řeky Niger na ni Britové vyslali parníky s úkolem o vybudování opěrných bodů a říčních přístavů na tomto toku. Mise naráželi nejen na tehdy neznámé choroby, jakými byla například malárie, ale také na odpor místních náčelníků. Neochota těchto kmenových vůdců prodávat či pronajímat pozemky brzdila výstavbu nových misijních center a kostelů. Britové se hájili, že chtějí úplné potlačení obchodu s otroky a obrátit co nejvíce Afričanů na křesťanskou víru. Je hodno dodat, že misie se zasloužily o zlepšení zdravotnictví a o vzdělávání místních lidí.⁶⁵ Nigerijci se v misijních školách seznámili nejen se základy čtení, psaní a matematiky, ale také se vyučili různým řemeslům.

Důsledkem britských protitrokařských opatření bylo zrušení obchodu s otroky. A do popředí se dostaly jiné komodity, zejména palmové výrobky, tropické dřevo a slonovina. Dohody s africkými vládci byly nerovnoprávné, poskytovaly Britům jednostranné výhody jak v obchodování, tak i v misijní činnosti a jednání zpravidla probíhala pod nátlakem. Po dlouhé okupaci města Lagos se Britům podařilo toto město na lagunách získat až při odchodu lagoského krále do penze, který jim toto město podstoupil jako korunní kolonii. To byl zlom v kolonizaci západní Afriky Velkou Británií. Britové při kolonizaci zpravidla využívali tzv. nepřímou správu: ponechávali ve funkcích původní náčelníky a snažili se kmenové instituce využívat ve svůj prospěch. V rámci této politiky také uznali platnost islámského práva a soudů, ale ponechali je v platnosti pouze v Severní oblasti. Britský průmysl se rychle rozvíjel a potřeboval surovinové bohatství i levnou pracovní sílu v zámoří. V roce 1885, kdy se v Berlíně dělila africká území mezi hlavní koloniální mocnosti, Britové vyhlásili Protektorát olejových řek (1887) později přejmenován na Protektorát pobřeží Nigeru (1894). Ten se stal protějškem Protektorátu a kolonie Lagosu. Snažili se předběhnout konkurenční zájmy Němců, usilující o rychlé ovládnutí Kamerunu a Toga, a Francouzů, kteří si podřídili Benin, Niger a další oblasti západní Afriky. Tlakem vůči těmto mocnostem, které ovládli sousedící země s Nigérií, začínalo docházet k rýsování hranic. Roku 1899 byl koloniální zábor završen

⁶⁴ Klíma: *Nigérie*, 2003

⁶⁵ Klíma: *Nigérie*, 2003

zřízením Protektorátu severní Nigérie a sloučením Protektorátu a kolonie Lagos a Protektorátu pobřeží Nigeru v jeden Protektorát jižní Nigérie. Ten počátkem roku 1914 splynul s Protektorátem severní Nigérie v Kolonii a protektorát Nigérie. Britové tak v relativně krátkém období efektivně ovládli rozsáhlé území. Avšak tento obrovský umělý celek v sobě nesl vnitřní rozpory, které byly kolikrát přirovnávány k časované bombě.⁶⁶

7.2.2 Období mezi světovými válkami

V meziválečném období se rýsovaly citelné rozdíly mezi nigerijským severem, východem a západem. Britský kolonialismus se potýkal se značnými problémy především ve východní a jihovýchodní části země, kde byli dříve nejmocnější vesničtí náčelníci.⁶⁷ Naopak na jihozápadě rychle rostla města jako Lagos či Ibadan.

Tlaku Afričanů na povolení účasti domorodých poslanců v nigerijské zákonodárné radě bylo vyhověno Cliffordovou ústavou (1922), která Afričanům zajišťovala 10 z celkem 46 poslaneckých míst. Toho roku byla i založena Nigerijská národně demokratická strana (NNDP). Mezi severonigerijskými savanami a vyspělejším jihem přetrvával značný rozdíl a východ země svou identitu stále hledal. Britové rozvíjeli těžbu surovin a usilovali také o zvýšení produktivity plantážního pěstování vývozních plodin. Ovšem na světových trzích měla Nigérie také značnou konkurenci. Burzovní krach roku 1929 znamenal, nejen pro Nigérii, značný šok. Výkup a vývoz se monopolizoval, ceny byly nadiktovány, hospodářský rozvoj byl nerovnoměrný. V jižní Nigérii byl značný vliv bank a bohatých obchodních společností, modernizoval se přístav v Lagosu a pomalu se rozvíjela výstavba silnic a železnic. I přesto byla životní úroveň velmi nízká. Začala vznikat různá hnutí na odraz nízkých mezd a nevhodným pracovním podmínkám, jako například Hnutí nigerijské mládeže (NYM) nebo politická strana Národní rada nigerijských občanů (NCNC). Obyvatelstvo také přepadávaly obavy z toho, že přístavní Lagos, ležící v zemi Yorubů na jihozápadě země, bude ke škodě ostatních zcela ovládnuto Yoruby.⁶⁸ Nejen na tento popud se později v sedmdesátých letech dvacátého století zrodila myšlenka zřídit nové hlavní město Nigérie.

I přestože se Nigérie nestala bojištěm za druhé světové války, podílelo se mnoho mužů na válečném úsilí a to buď jako pomocná síla nebo přímo rekruti. Zejména v nigerijském

⁶⁶ Klíma: *Nigérie*, 2003

⁶⁷ Klíma: *Nigérie*, 2003

⁶⁸ Klíma: *Nigérie*, 2003

pluku RWAFF, který začleňoval vojska ze severu a jihu země. Zúčastnili se bojů proti německým koloniálním silám v Kamerunu, východní Africe, proti Italům v Etiopii nebo i proti Japoncům v Barmě. Během války koloniální vláda vyčlenila značné množství nigerijského rozpočtu sloužící jako příspěvek k obraně státu.⁶⁹

Po druhé světové válce začala slábnout koloniální moc v zámořských územích. Přicházel tak pravděpodobný pozvolný počátek rozpadu koloniálních říší. Byly zde ovšem obavy, že by se Afrika mohla rozdrobit na velké množství malých a slabých států. Vyvinula se myšlenka takzvaného panafricanismu, který vyvolával silnou odezvu zejména v anglofonní Africe (nejen na západně kontinentu, ale také Britské východní Africe či na jihu Afriky), ale těžko se prosazoval v islámských zemích na severu kontinentu. Zde měl silný vliv panislanismus a panarabismus. Panafričtí propagátoři museli také připustit územní spory a podobné konflikty, které za kolonialismu tlumili Evropané. Protože za kolonialismu plynuly zisky zejména do koloniální metropole, Afričané tak přirozeně doufali, že po odstranění koloniální nadvlády nadejde etapa blahobytu.⁷⁰

Nigerijští politici nebyli připraveni převzít parlamentní demokracii, doporučovanou Brity. Tomu všemu byla i nevýhodou vysoká negramotnost, bránící osvětě a získávání společenských vrstev k aktivnímu podílu na veřejném životě země. Nigérie si dále prošla několika reformními kroky a snahy rozdělení země do několika celků (států). Nejvíce se přiklánělo k rozdělení podle Macphersonovy ústavy (1951) na tři velké celky, Severní, Východní a Západní. Přitom by ústava dávala stejný počet křesel v parlamentu Východní a Západní oblasti (po 34) a součet by tak odpovídal zastoupení Severní oblasti (68). Později se ukázalo, že dělení na tyto tři velké celky nestačí a federalizace bude vyžadovat mnohem větší počet krajů, oblastí či států. V 60. letech 20. století se Severní území Nigérie ještě navíc rozšířilo o severní část Britského Kamerunu, které se stalo tak jeho součástí. Dále se v tomto období začaly pomalu formulovat první politické strany. Potom co se tyto strany staly jakousi „zbraní“ hlavních etnických národů, cítily se také přirozeně ohroženy menší etnické skupiny.⁷¹

V rámci celé Nigérie se nepodařilo vytvořit politickou stranu, která by stejně úspěšně fungovala ve všech oblastech a neomezovala by se na užší etnoregionální základnu. Nigérie si

⁶⁹ Chapin Metz: *Nigeria: a country study*, 1992

⁷⁰ Klíma: *Nigérie*, 2003

⁷¹ Klíma: *Nigérie*, 2003

prošla poměrně složitými vztahy mezi politickými stranami, jejich sloučením a následnými rozpady. V mnoha vnitropolitických jednáních se hledalo, co nejspravedlivější uspořádání vztahů mezi Hausy, Yoruby a Igby navzájem a také jejich vztahů vůči četným menšinovým etikům v jednotlivých oblastech Nigérie.⁷²

V plném proudu byla příprava nové federální ústavy pro nezávislou Nigérii, která se konala na konferencích v Londýně v roce 1957 a 1958. Byli vybráni nigerijští delegáti, tak aby byl zastoupen každý region země a tím tak vyvážena všechna stanoviska.⁷³ Cílem těchto jednání bylo stanovení závazných pravidel pro budoucí existenci nezávislé federace.

7.3 Vyhlášení nezávislosti

1. října 1960 byla vyhlášena nezávislost Nigérie. Nová federální vláda poté asi rok respektovala obranný pakt s Velkou Británií, který byl zřejmě ústupkem, který Nigerijci udělali za osamostatnění. Nigérie zůstala členem Commonwealthu (Britského společenství národů) a vyznačovala se prozápadní orientací. V zahraniční politice vyhlásila pozitivní neutralitu. Ovšem příliš silnou závislost na Velké Británii si však nepřála, a tak počátkem roku 1962 byl mezi Velkou Británií a Nigérií zrušen obranný pakt. Nigérie udržovala hospodářské vazby mezi západní Evropou a Severní Amerikou, od které Nigerijci očekávali významné investice.⁷⁴

Prvních pět let své nezávislosti přineslo Nigérii přísliby ale i zklamání. Rozvíjel se zejména zpracovatelský průmysl, například textilní závody. Otvírala se další naleziště ropy a začala se vyvážet. V 70. letech 20. století se z ní stala naftařská velmoc a následný člen OPEC. Nigérie doufala v příliv zahraničních investic a vytváření pracovních příležitostí pro rychle se rozvíjející obyvatelstvo. Federaci začala ale postupně ohrožovat nevyrovnanost a nevyváženost již zmíněného členění na 3 oblasti.⁷⁵

Většina Nigerijců, zejména prostý lid, neviděla pokrok v životní úrovni ve srovnání s koloniálními časy. Roku 1964 zde proběhla i generální stávka. Příležitostně se ale dařilo přesouvat tyto protestní akce na mezietnické či náboženské koleje. Tudiž nevyvinutá politická kultura se místy projevovala jako násilí a vandalismus. Zahraniční investory tak odrazoval

⁷² Klíma: *Nigérie*, 2003

⁷³ Chapin Metz: *Nigeria: a country study*, 1992

⁷⁴ Klíma: *Nigérie*, 2003

⁷⁵ Klíma: *Nigérie*, 2003

společenský neklid a některé úkoly v rozvoji národního hospodářství nemohly být včas realizovány. V roce 1962 došlo k rozdělení Západní oblasti na dvě menší. Oddělila se od ní středozápadní oblast s jejím hlavním městem Benin City. Téhož roku vznikla také další neméně důležitá politická strana nazývající se Nigerijská národně demokratická strana (NNDP). Další léta nastala politická krize v Západní oblasti. Napomohla tomu prý i předem připravená provokace. Ta spočívala v odvolání předsedy západonigerijské vlády Akintola a nastoupení Awolowova na jeho místo. Akintol se však tomuto rozhodnutí nepodřídil s tím, že neměl být sesazen dříve než po vyhlášení nedůvěry vládě a vystupoval nadále jako premiér v oblastním parlamentu. Při hlasování o důvěře vládě tak v zasedací síni seděli dva ministerští předsedové. Rozpoutala se zde rvačka, kde došlo i ke zranění jednoho z ministrů. Ve skutečnosti tento připravený podnět měl federální vládě poskytnout záminku k vyhlášení mimořádného stavu v celé Západní oblasti.⁷⁶

V průběhu vyšetřování policie odhalila důkazy spojující Awolowova s tímto celým připraveným spiknutím s cílem svrhnout vládu. Byl zatčen a postaven před soud za velezradu. Později byl odsouzen na deset let do vězení. Výjimečný stav v Západní oblasti byl zrušen a Akintola byl znovu přijat jako ministerský předseda. V roce 1963 se Nigérie stala republikou a dřívější generální guvernér Azikiwe se stal prvním prezidentem voleným na pětileté funkční období.⁷⁷ Téhož roku vznikla čtvrtá oblast (Středozápadní).

Po nezávislosti také došlo k prvnímu sčítání lidu (v roce 1962). To mělo poskytnout co nej přesnější data, o něž by se potom mohl spolehlivě opírat rozvoj celé federace. Ovšem výsledky byly poněkud rozporuplné a z celé této akce se stala fraška. Z východní Nigérie například hlásili „objevení“ dosud nikde neregistrovaných vesnic, z kterých jedna měla až 20 000 obyvatel. Poměrně dlouhé trvání této celé akce (přibližně dva týdny) umožnilo také tisícům obyvatel se masově přesouvat z místa na místo a nechat se tak zapsat i třikrát. Představitelé Severní oblasti se nemohli smířit s tím, že by jí hrozila ztráta nadpoloviční většiny v parlamentu. Rozhodli se tedy prověřit výsledky a zpřesnit jejich údaje.⁷⁸ Počet obyvatel v Severní oblasti pak náhle vzrostl o několik miliónů. To odporovalo i výsledkům sčítání z dob kolonialismu, kdy během desetiletí by tak vzrostl počet v některých oblastech až o neuvěřitelných 80 %. To vedlo k dalším sériím protestů a nařčení z falšovaných výsledků, tentokrát z Východní a Západní oblasti. To vše také zanechalo stopy v následujících volbách

⁷⁶ Klíma: *Nigérie*, 2003

⁷⁷ Chapin Metz: *Nigeria: a country study*, 1992

⁷⁸ Voderadský: *Nigerijské křižovatky: Cesty Africké nezávislosti*, 1989

v roce 1964. Na mnoha místech neměli političtí soupeři rovné podmínky. Volby se nesly ve znamení podvodů, korupčních skandálů, zastrašování a nátlaku. Došlo i k částečnému bojkotu voleb a jejich další kola se konala až o půl roku později. Oficiální výsledky vzbudily velké pobouření. Občané postupně ztráceli naději, že by mohlo přijít nějaké východisko této politické situace. Určitým řešením mohla být organizovaná moc s velkou autoritou.⁷⁹ Nejorganizovanější síla ve státě byla armáda.

Tab. 1: Výsledky sčítání obyvatel z let 1952–1953 a 1962 (v milionech obyvatel) a porovnání přírůstku podle oblastí

Oblast	Rok		% přírůstku
	1952 - 1953	1962	
Sever	16,8	22,5	34
Východ	7,2	12,4	72
Západ	6,1	10,0	64
Lagos	0,267	0,675	253

(zdroj: Voderadský, Ján; *Nigerijské křížovatky*, 1989, vlastní úpravy)

7.4 Vlášda ozbrojených sil

V lednu roku 1966 převzala armáda moc do svých rukou. Došlo k převratům a vraždám předsedů vlád oblastí s výjimkou východní, kde sídlí značná část Igbů, které zastávají důležité funkce v nigerijské armádě. Generál Ironsi, převzal od úřadujícího prezidenta moc v celé federaci a začal tak hrát roli vojenského diktátora. Nigérie měla být sjednocena a federativní uspořádání nahrazeno unitárním statutem. Na to ale ovšem tato země nebyla připravena. Generál směřoval k silné centralizaci a k omezení pravomocí jednotlivých oblastních orgánů. To se neobešlo bez odporu, zejména v Severní oblasti. Po vydání dekretu, který toto vše zaručoval, začalo masové vraždění Igbů právě v Severní oblasti. Odehrávalo se tak pronásledování s etnickým podtextem, po kterém Igbové utíkali do Východní oblasti, kde se tak více cítili jako doma. Vlivem společného ohrožení se tak upevňoval nový igboský pocit solidarity a potřeba rozvoje vlastní státnosti. Lidé ze Severní oblasti pobývající na východě

⁷⁹ Klíma: *Nigérie*, 2003

Nigérie, se stávali obětmi odvetných útoků. Násilnosti tak pokračovali. Seveřané vyžadovali odtržení, ale neuvědomovali si, jak by to poškodilo právě je.⁸⁰

V červenci 1966 tedy o půl roku později vojáci ze severu obklíčili vládní rezidenci, kde sídlil generál, v té době i hlava Nigérie, Ironsi a zastřelili ho. Podobné akce namířené proti igboským důstojníkům probíhaly i v dalších oblastech jako pomsta za leden. Unitární statut byl opuštěn a bylo navrženo federativní uspořádání. Při obsazování pozice nové vojenské hlavy státu se hledal, obdobně jako v lednu, někdo kdo by nepůsobil spiklenecky a seveřanům se zamlouval podplukovník Gowon pocházející právě ze severu, který ale ovšem nebyl muslimem. Měl být tudíž i přijatelný pro jižany. Gowon podporoval federativní uspořádání, a připravoval vyrovnanější rozdělení na dvanáct států. Tomu se tak stalo roku 1967. Neobešlo se to ale bez problémů a tak administrativní dělení řešily i další vojenské režimy v Nigérii.⁸¹ Vzdělanostní a profesní nerovnováha mezi severními a jižními státy měla vliv na složení různých politických činností v zemi. Byrokratická a politická moc byla často používána pro osobní nikoliv kolektivní pokrok. Vytvoření států bylo zaměřeno na dva cíle. Tříštění většinových etnických skupin do menších států prolínající jejich loajalitu a popírající společnou politickou infrastrukturu. Zároveň dával etnickým menšinám vlastní význam, ve kterém se může vykonávat určitá míra kontroly a omezená autonomie.⁸²

Jednotlivé etnické skupiny chtěly mít tak svůj stát. V roce 1976 se zvýšil počet států na 19 a bylo rozhodnuto vybudovat nové federální hlavní město.⁸³ Pokud možno na etnicky neutrálním federálním území. Volba padla na region Abuja, ve středu země, přibližně stejně dosažitelný ze všech koutů, s odpovídajícím prostředím pro administrativu a symbolicky atraktivní pro přední politické představitele a turisty. Tato myšlenka byla představena v roce 1970 a o 21 let později, tedy roku 1991 bylo oficiálně oznámeno přenesení hlavního města do nově postavené Abuji.⁸⁴ V dalších letech docházelo k opětovnému zvyšování počtu států, konkrétně na počet 21 států (1987), 30 států (1991) až na dnešních 36 států z roku 1996.⁸⁵

⁸⁰ Klíma: *Nigérie*, 2003

⁸¹ Klíma: *Nigérie*, 2003

⁸² Mustapha: *Ethnic Structure, Inequality and Governance of the Public Sector in Nigeria*, 2006

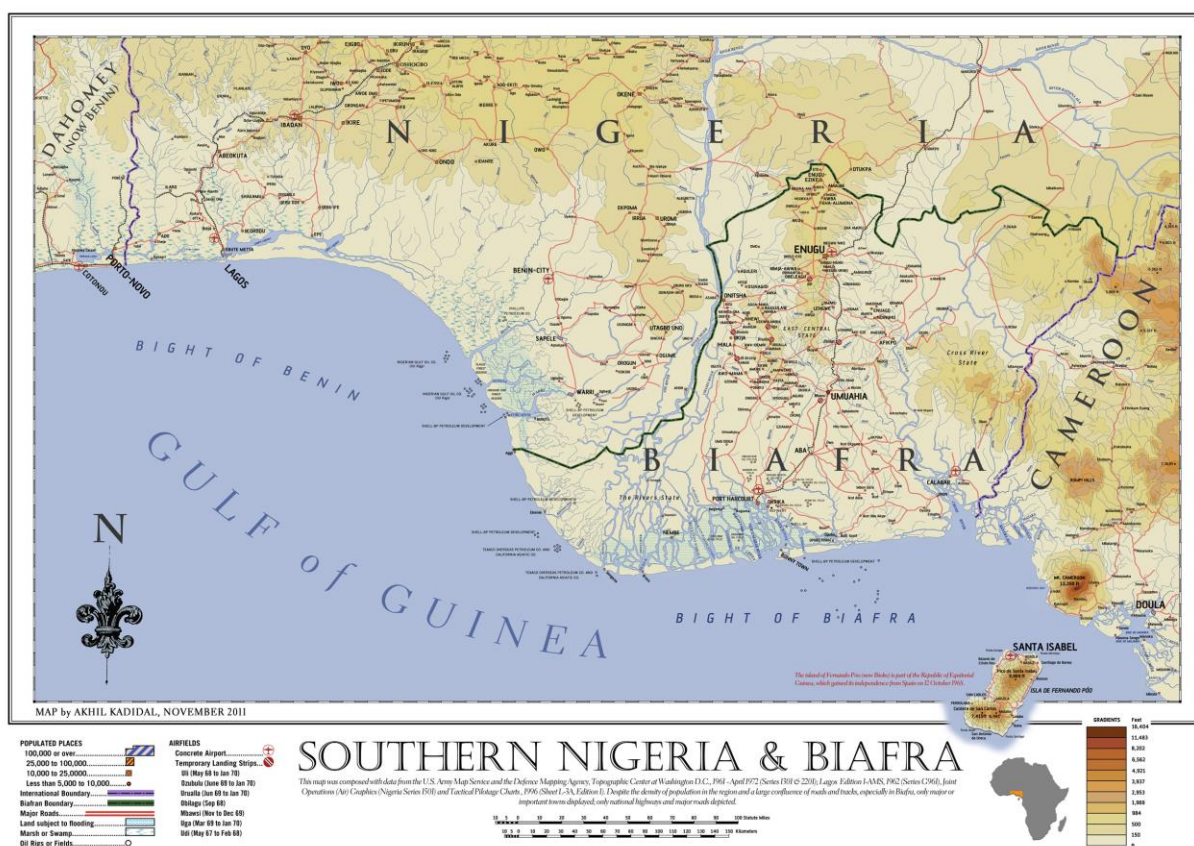
⁸³ Klíma: *Nigérie*, 2003

⁸⁴ Alayande: *Abuja: Readings in City Planning*, 2006

⁸⁵ Klíma: *Nigérie*, 2003

Republika Biafra

Rozdělení země na menší státy, kde se mísila etnika a touha po větším nerostném bohatství a následné nesrovnalosti, vedly v roce 1967 k vyhlášení nezávislosti Republiky Biafry v jihovýchodní části země. Nigerijská federace požadovala odvolání vyhlášení biaferské nezávislosti, a aby Východní oblast přijala nové administrativní rozčlenění Nigérie a zúčastnila se jednání o budoucnosti celé federace. Netrvalo dlouho a střety mezi touto republikou a nigerijskou federací byly v plném proudu. V tomto bratrovražedném boji se strategickým prvkem stala blokáda biaferského pobřeží, tj. snaha znemožnit dodávky zbraní a dalších zásob. Ovšem nezbytný byl také ohled na ropná naleziště nacházející se ve sporném území. Biaferské jednotky v čele s gen. Ojukwu, který si přál zhroucení federace, začaly postupně táhnout směrem na západ, a tak do bojů byla vtažena další etnika. Naopak Severní oblast se obávala izolace, která by z ní nakonec udělala vnitrozemský stát s velmi omezenými zdroji.⁸⁶

Obr. 5: Republika Biafra (zdroj: chindits.wordpress.com, 2011)

⁸⁶ Klíma: Nigérie, 2003

7.5 Občanská válka

Většina studií o válkách a ozbrojených konfliktech současnosti operuje s termínem občanská válka, která je považována za nejrozšířenější typ války v poválečném období. Do občanských válek obvykle mezinárodní společenství aktivně nezasahuje, pokud o to není vládou postižené země požádáno. Označení občanská válka se používá nejen v médiích ale i vědeckou komunitou jako vžitý název pro všechny vnitrostátní konflikty bez rozdílu.⁸⁷

Takový vnitrostátní konflikt postihl i Nigérii, která bojovala s nově vyhlášenou Republikou Biafra na jihovýchodě země. Nigerijské vojsko bylo vycvičeno a vyzbrojeno na obranu své vlasti, nikoliv na případy vlastních vesnic a pobíjení spoluobčanů. To se poznamenalo i na náladách obyvatelstva, kteří by raději investovali prostředky do užitečnějších věcí.

Občanská válka se protáhla na dva a půl roku. Biaferská vláda viděla řešení konfliktu v tom, že její nový nezávislý stát bude oficiálně uznán Lagosem a cizinou. V tomto ohledu se dočkala jen zklamání. Uznána byla jen pěti zeměmi (Gabonem, Haiti, Pobřežím Slonoviny, Tanzanií a Zambií). Biaferské jednotky vpadly do Středozápadního státu a ten se tak stal první obětí této agrese. Nyní byl na řadě západ. Strach z Biafry ale posílil západonigerijskou loajalitu a solidaritu. Náhle vojenská situace biaferských jednotek se začala poměrně rychle zhoršovat. Využila toho tak federace s vedením Gowona a zkoordinovala postup vojsk na Biafru. Také se osvědčilo nigerijské válečné námořnictvo, které střežilo jižní pobřeží. Boje tak probíhaly už jen na biaferském území. Občanská válka nastala po dvou vojenských převratech, při kterých země ztratila mnoho zkušených vojenských velitelů. Vše bylo ovlivněno i soupeřením o vysoké posty. Celá Nigérie se už přizpůsobila válečnému hospodářství. Biafra kladla tuhý odpor a to i díky cizím vojákům, kterým dobře platila. Ojukwu, hlavní představitel Biafry, byl přesvědčen, že vysoký počet mrtvých obyvatel tohoto nového nezávislého státu podepře jeho propagandistickou tezi o tom, že se federální vojska Nigérie dopouštějí genocidy. Tudíž více obětí a krvavějších bojů, týrání a hladovění, měly utužit identitu nového státu. Biaferský Ojukwu se snažil o zmezinárodnění konfliktu, zatímco

⁸⁷ Tomeš; Festa: Konflikt světů a svět konfliktů, 2007

Gowon se snažil udržet válku v mezích vnitronigerijského sporu,⁸⁸ to znamená, že federativní jednotky potlačovali vzbouřence vedené Ojukwuem, nikoliv igboský lid.

Roku 1969 navštívil Nigérii britský ministerský předseda Wilson, který několikrát zdůrazňoval myšlenku britsko-nigerijského přátelství. V občanské válce zahynulo více lidí hladomorem než v bitvách. O vojenský úspěch se zasloužily jak pěší divize, tak i námořnictvo, které později pomáhalo se zahájením ropné těžby, a díky tomu se dala financovat poválečná obnova Nigérie. Neméně důležitou roli mělo i letectvo, které získalo vzdušnou převahu Biafry. Závěrečný koordinovaný útok federálních jednotek na stále se zmenšující území Biafry proběhl v prosinci 1969. Vůdce Ojukwu nasedl do letadla a půdu zmítající se v boji opustil. Nejvyšší pozice v Biafře tak připadla generálmajorovi Effiongovi. Ten 15. ledna 1970 podepsal kapitulaci. Federace se tak opět sjednotila. Výsledkem těchto biaferských nepokojů je asi jeden milion obětí⁸⁹ buď přímo zabitých, nebo zemřelých hladem.

Generál Gowon posléze vypracoval devítibodový stabilizační plán, ve kterém se mluvilo například o vypracování nové federální ústavy či o volbách na úrovni jednotlivých států i celé federace. Dále měla proběhnout reorganizace ozbrojených sil a protikorupční opatření. Realizování všech reformních opatření se mohlo uskutečnit také díky ropnému rozmachu v 70. letech 20. století. Otevřela se nová naleziště ropy, těžba rychle rostla a s ní i vývoz, ze kterého měla Nigérie velmi vysoké příjmy.⁹⁰ V roce 1972 se Nigérie stala členem OPEC a byla tehdy sedmá nejvýznamnější země vyvážející ropu. V sedmdesátých letech mělo přibližně 70 % firem zahraniční vlastníky. Později federální vláda koupila 60 % akcií v obchodních činnostech, zejména v ropných společnostech Nigérie.⁹¹ Ovšem tento ropný rozmach zaslepl a vedl k rozmařilosti boháčů, k plýtvání a k poklesu pracovní morálky. To postihlo nakonec i Gowona, který ztrácel ochotu předat moc civilistům roku 1974, tedy v termínu přislíbeném v jeho devítibodovém plánu. Mimo jiné stále hůře snášel kritiku, maskoval četné prohřešky vojenských úředníků, nedovedl rázněji vystoupit proti korupci a ztrácel tak důvěryhodnost a dobrou pověst uvážlivého vůdce. Brigádní generál Murtula Muhammed obvinil Gowonovu vládu z nedostatku kázně a Gowon byl svržen. Muhammed vyměnil většinu federálních a státních komisařů a guvernéry všech 12 států a začal také silně potírat korupci. Ač muslim, tak jmenoval do vysokých funkcí i řadu Igbů a snažil se tak

⁸⁸ Klíma: *Nigérie*, 2003

⁸⁹ Klíma: *Nigérie*, 2003

⁹⁰ Klíma: *Nigérie*, 2003

⁹¹ Chapin Metz: *Nigeria: a country study*, 1992

pokračovat v integrační politice. Rozhodl se také odbyrokratizovat správní aparát a o reorganizaci v armádě. Ale ne každý s tím souhlasil a tak se stalo, že roku 1976 zaútočil atentátník na vůz, v němž seděl právě Muhammed. Za tím vším stál podplukovník Dimka, příbuzný svrženého Gowona. Vedení země převzal generál Obasanjo. Hospodářská situace země se zhoršovala. Snížila se těžba a vývoz ropy na přesycené světové trhy a projevovalo se zanedbané zemědělství spolu s odlesňováním.⁹² Byly ovšem snahy zmírnit rozdíly nejen etnické, ale i mezi městem a venkovem.

7.6 Druhá republika

V roce 1979 nastal přechod k civilní vládě a s ním i spojené naděje na dovršení formování nigerijského národa. Bylo zaregistrováno pět politických stran, které splňovaly celofederální ráz. Byly jimi Nigerijská národní strana (NPN), Nigerijská lidová strana (NPP), Nigerijská strana jednoty (UPN), Strana lidové spásy (PRP) a Lidová strana velké Nigérie (GNPP). Téhož roku byl prezidentem zvolen Shehu Shagari, který vedl stranu NPN. Volby proběhly spořádaně a vojenský šéf státu odevzdal ve stanoveném termínu moc nově zvolenému prezidentovi. Probíhal již několikátý plán hospodářského rozvoje a Nigérie postavila na přední místo zemědělství. Potřebovala totiž stále více potravin a pro pokles příjmů je nemohla dovážet v takovém množství. Kvetla i urbanizace a stírala se etnická výlučnost a předsudky. Země stála před finančně náročnými investičními projekty, s nimiž byl spojen i nevyhnutelný vzestup energetických nákladů. Vláda i přesto musela šetřit, když přestala, vážla ekonomika a stagnovala nebo klesla životní úroveň. Blížil se pomalu konec čtyřletého funkčního období první civilní vlády. Vznikla další nová politická strana Nigerijská strana pokroku (NAP), která měla přispět k oslabení nejsilnější strany NPN. S tím se ale tato největší strana nechtěla smířit a tak dělala vše proto, aby získala největší počet hlasů nevyjímaje falšování, podvodů a nátlaku. Zkreslené volební výsledky tedy znovu přinesly vítězství strany NPN a znovuzvolení prezidenta Shagariho.⁹³

Opětovný nástup ozbrojených sil

Ozbrojené síly už nechtěly nečinně přihlížet na tuto politickou situaci a tak roku 1983 udeřila nigerijská armáda a chopila se moci. Především pro nedůvěru v civilní vládě. Podvodné volby použila jako záminku k převzetí moci i přesto, že armáda byla úzce spojená

⁹² Klíma: *Nigérie*, 2003

⁹³ Klíma: *Nigérie*, 2003

se svrženou vládou. Vůdcem převratu se stal Muhammed Buhari. Chtěli získat podporu veřejnosti tím, že ve zkorumpované zemi zavedou kázeň, pořádek a spravedlnost.⁹⁴

Během 80. let vystřídal slábnoucí britský vliv v Nigérii vliv americký a země se potýkala s takzvaným odlivem mozků. Odcházeli z ní nadaní, vzdělaní a kvalifikovaní lidé, kteří se usazovali v USA či západní Evropě. Po dvou letech Buhariho vlády převzal jeho funkci generál Babangida. Proč k tomu došlo, není dosud přesvědčivě vysvětleno. Během převažujících vojenských vlád od vyhlášení nezávislosti vyrostla již celá generace, která nelehko chápala, k čemu je dobré o věcech jednat či hlasovat, když se dají jednoduše nařídit. Po této stránce byl každý nástup vojenského režimu jakýmsi hrobařem demokracie. Nová vojenská vláda se snažila o úpravu či zlepšení vztahů se sousedními (frankofonními) státy. To byl zdárný předpoklad pro další regionální spolupráci v rámci ECOWAS (Hospodářské společenství západoafrických států).⁹⁵

Počátkem 90. let se v Nigérii začal připravovat opětovný přechod k civilní vládě. V měnící se a stále vyspělejší době by se nástup civilistů neměl odkládat a představovali si ukázněný přechod k třetí republice. Ovšem z minulosti už poučení, že je potřeba vypracovat novou ústavu. Vládě se zalíbil systém dvou silných stran, mající dlouhou tradici například v USA či Velké Británii. Jedna strana Národní republikánský konvent NRC měla stát napravo od politického středu a druhá Sociálně demokratická strana SDP měla být vlevo od tohoto středu. V roce 1992 se konaly volby do Národního shromáždění a vítězná strana z nich vzešla Sociálně demokratická. Očekávalo se, že se Afrika bude vyvíjet v novém, demokratickém duchu a to i díky zlepšení politické situace v Evropě a pádu apartheidu na jihu Afriky.⁹⁶ Velký pokrok zaznamenalo postupné zlepšení komunikace a telekomunikačních sítí. Abuja se začala pomalu ujímat role federálního hlavního města.

Babangida, se rozhodl, že nastupujícího nového prezidenta vybere sám. Za vhodného kandidáta pokládal finančního tajemníka NPN Bashira Tofu. Proti němu se ovšem postavil Moshood Abiola, který si získal u občanů velkou oblibu. Pocházel z chudých poměrů, na studia si pracně vydělával a dotáhl to svou pílí až na šéfa ve významné společnosti. Jeho popularita vzrostla i po jeho organizování sbírek na podporu škol, knihoven a studentů a chtěl bojovat spolu s Nigérijci proti chudobě. Oceňovali na něm velké sociální citění. Není tedy

⁹⁴ Chapin Metz: *Nigeria: a country study*, 1992

⁹⁵ Klíma: *Nigérie*, 2003

⁹⁶ Klíma: *Nigérie*, 2003

divu, že vyhrál v červnu roku 1993 volby. Ovšem armádní politici v čele s Babangidou chtěli předat moc již vybranému Tofovi, jelikož on mohl zaručit, že třetí republika bude poslušně dělat vše, jak se z armádního zákulisí pískne. Bylo tedy nutné volební výsledky nějakým způsobem zneuznat, odložit a anulovat. Po zrušení výsledků voleb se nigerijské voličstvo nemohlo s tímto smířit a úžas nad nesmyslným a nepřesně vysvětleným anulováním volebních výsledků postupně přecházel ve zlost. Po několika měsících přeci jen nakonec generál Babangida s vojenskou vládou odstoupil a předal moc novému civilistovi. Tím byl nastrčený Ernest Shonekan, který měl za zády mocného nástupce, generála Abachu. Ten se po několika málo týdnech ujal moci a stal se tak již sedmý vojenský šéf Nigérie. Tudiž rok 1993, který měl přivést tuto zemi k demokracii, svobodě a civilní vládě, naopak svrhl pod vládu autokratického generála. Pod Abachovým tyranským vedením se Nigérie téměř propadla do mezinárodní izolace a vedl ji cestou do hluboké politické a hospodářské krize. K velkému překvapení a hlavně úlevě byla náhlá Abachova smrt roku 1998. Jeho nástupcem se stal šéf vojenské vlády Abubakar. Ten se naopak snažil všechno to napáchané napětí a zlo předešlého vůdce zmírnit. Přislíbil usmíření a ochotu předat moc civilistům v nejbližším možném termínu. Propustil mnoho politických vězňů, mezi nimi i Obasanja, který před dvaceti lety vládl této zemi.⁹⁷

7.7 Třetí republika

Obasanjo znal důvěrně zákulisí vysoké politiky, myšlení a mentalitu prostých lidí ve své vlasti. Teď už jako civilista, nová hlava státu, chtěl převést svou zemi přes práh 21. století. Upravily se zákony a ústava a parlamentní volby konané v roce 1999 ukázali rozumné pojetí stran jakožto celonigerijských, nikoli etnoregionálních. Nadpoloviční většinu získala Lidově demokratická strana. Prezident si udržoval popularitu také tím, že bránil zákonodárcům v přílišném obohacování. Avšak třetí republika měla nemalé hospodářské potíže: potýkala se s dluhovou službou, inflací, nezaměstnaností a nerovnoměrným rozvojem rozsáhlého území federace. To vše „zpestřené“ protesty proti nízkým platům nebo násilím, především v severní Nigérii, kde mají silné kořeny zásady islámského práva a vzdorují tak moderním pohledům. Nemluvě o postavení ženy v moderní nigerijské společnosti. Neméně důležitá je zahraniční politika. Nigérie je stále členskou zemí OPEC a součástí zemí Commonwealthu. Dala též důraz na budování Africké unie (AU) a Nového partnerství pro

⁹⁷ Klíma: *Nigérie*, 2003

africký rozvoj (NEPAD). To usiluje o zrychlení tempa hospodářského růstu a udržitelného rozvoje, boje proti chudobě, zlepšení infrastruktury, či snížení zadluženosti a zvýšení zahraničních investic. Spory by chtěla řešit spíše diplomaticky než násilím a ráda by se zaměřila na udržení míry a stability nejen v Západní Africe.⁹⁸ Nigérii také prospívají styky nejen s USA ale i s Velkou Británií a členskými státy EU.

⁹⁸ Klíma: *Nigérie*, 2003

8. Současná situace v Nigérii

Nigerijská historie poskytla velkou řadu vlivů a událostí, jako podklad pro budování současného moderního státu a hrála tak důležitou roli ve vztazích ve společnosti.⁹⁹ Za uplynulých čtyřicet let žádná země na světě neměla takové přímo až tragické zkušenosti s přijímáním demokracie jako Nigérie. Jedna ze slibných nových dekolonizovaných afrických států. V průběhu sedmdesátých let byla Nigérie rostoucí silou v Africe, z příjmů z ropy rostly budovy a univerzity jako houby po dešti, vzdělání stoupalo a nic se nezdálo nemožné. Byla to doba překvapivě rychlého zotavení z fyzické a psychické devastace občanské války. Ovšem pozdější negativní dopady masivní korupce, neschopnost policie a správy, přesměrování finančních prostředků z rozvojových projektů zapříčinily nedůvěru lidí v tento stát i nedůvěru jeden k druhému.¹⁰⁰ Obyvatelé nedůvěřují národním projektům, institucím ekonomickým a politickým a budoucnosti obecně.

Nigerijská ústava zaručuje svobodu vyznání a i další legislativa v principu podporuje svobodu praktikování jakéhokoliv vyznání včetně jeho propagace, učení či případné změny. Nigérie je tak zemí s velmi liberálním přístupem ke svobodě vyznání a většina obyvatelstva vykazuje vysokou míru náboženské tolerance jak v soukromém, tak i veřejném životě. Nigerijské úřady, zejména na federální úrovni, se snaží garantovat a respektovat svobodu vyznání a víry.¹⁰¹

Ženská práva jsou zakotvena v ústavě, ale i přesto ženy čelí násilí a překážkám bránící například účasti v politickém životě. Jsou zde stále hluboce zakořeněné stereotypy týkající se žen a jejich postavení ve společnosti. Nigerijské ženy a děti jsou běžným „artiklem“ na domácím trhu, ale také v zahraničí a to za účelem nucených prací a pohlavního zneužívání. Neobvyklý není ani obchod s ženami a dětmi ze sousedních států za stejným účelem. Nigerijské ženy a dívky tvoří přibližně 70 % z odhadovaných 70 000 afrických žen, které se staly oběťmi obchodování s lidmi.¹⁰² Stejně tak děti, které běžně postrádají adekvátní výživu, oblečení, bydlení, zdravotní péči a vzdělání. Zejména v severních státech, tisíce dětí z převážně chudých, venkovských rodin. Nicméně, mnoho Nigerijců se dává dobrovolně do rukou obchodníků s lidmi s cílem a vidinou nalézt lepší život ve vyspělém světě. Ani osoby

⁹⁹ Chapin Metz: *Nigeria: a country study*, 1992

¹⁰⁰ Suberu: *Federalism and ethnic conflict in Nigeria*, 2001

¹⁰¹ Embassy of the Czech Republic in Nigeria [e-mailová korespondence], 2013

¹⁰² Levan, Ukata: *Countries at the Crossroads 2012: Nigeria*, 2012

s homosexuální orientací to v Nigérii nemají vůbec jednoduché. Sňatky těchto osob jsou zde zakázány. Stejně tak jako homosexuální styk, vztahy či projevy na veřejnosti jsou trestány odnětím svobody až na 14 let. V severních zemích s právem Šaría těmto mužům či ženám hrozí i ukamenování.¹⁰³

Od návratu k civilní vládě se Nigérie snaží rozvíjet svou ekonomiku, upevnit demokratický systém a chránit lidská práva. Chudoba je ovšem stále velmi vysoká, dle odhadů OSN 76 % obyvatel žije pod hranicí chudoby.¹⁰⁴

Policie a bezpečnostní služby stále běžně používají nelegální zadržování osob, úplatky, mučení, znásilňování, týrání, vydírání a další podobné taktiky jako postupy v jejich vyšetřování. Vězeňské podmínky jsou v celé Nigérii žalostné. Mnoho vězeňských zařízení nemá elektřinu, vodu či kanalizaci, nemluvě o přeplněnosti kapacity. Každé čtvrté vězení bylo postaveno ještě před rokem 1950, což jen potvrzuje tyto špatné podmínky, přičemž valná většina z nich neprošla ani rekonstrukcí.¹⁰⁵ Nápravná opatření příslušnými orgány, zejména na státní úrovni, jsou obvykle pomalá a neefektivní, protože se jedná o osobní zájmy.¹⁰⁶

Soudnictví je jeden ze tří pilířů vlády, spolu s výkonnou a zákonodárnou mocí. Federální soudy, zejména Nejvyšší soud, historicky ukázaly vysokou míru bezúhonnosti a nezávislosti. Nicméně, tak jak se stalo ve státních soudech, tak i federální soudy jsou v současné době pod útokem korupce a vydávání frivolní předběžných příkazů.¹⁰⁷ Soudy s určitou mírou nezávislosti hrají významnou roli nejen v různých soudních procesech, ale také případech týkajících se základních lidských práv. Ovšem chudoba v této zemi stále činí soudy nedostupnými pro většinu Nigerijců.¹⁰⁸ Nemluvě také o zastaralých, složitých a pomalých soudních pravidel a postupech.

V roce 2012 Transparency International zařadila Nigérii ve svém Indexu vnímání korupce (CPI Index) na 139. příčku z celkových 174. Dosáhla 27 bodů z možných 100. To odráží skutečnost, že některé snahy v oblasti potírání korupce jsou ztraceny.¹⁰⁹

¹⁰³ Embassy of the Czech Republic in Nigeira: *Nigeria – human rights factsheet*, 2009

¹⁰⁴ Embassy of the Czech Republic in Nigeira: *Nigeria – human rights factsheet*, 2009

¹⁰⁵ Levan, Ukata: *Countries at the Crossroads 2012: Nigeria*, 2012

¹⁰⁶ Embassy of the Czech Republic in Nigeira: *Nigeria – human rights factsheet*, 2009

¹⁰⁷ Levan, Ukata: *Countries at the Crossroads 2012: Nigeria*, 2012

¹⁰⁸ Embassy of the Czech Republic in Nigeira: *Nigeria – human rights factsheet*, 2009

¹⁰⁹ Transparency International [online], 2013

Nigérie se těší nejdelšímu úseku civilní vlády od vyhlášení nezávislosti na Británii v roce 1960. Ekonomika se poměrně rychle rozšiřuje a země pokojně vyřešila spornou otázku nástupnictví prezidenta. Zvolený prezident Umaru Musa Yar'Adua odešel z veřejného života v roce 2009 kvůli svému špatnému zdravotnímu stavu a v roce 2010 zemřel. Během jeho indispozice i po jeho smrti zastával prezidentský úřad viceprezident Goodluck Ebele Jonathan, který v roce 2011 vyhrál prezidentské volby. I přes tyto úspěchy, některé části občanských a politických svobod v Nigérii zůstávají znepokojující.¹¹⁰ Běžné jsou stále etnické a náboženské násilnosti a další ozbrojené střety.

8.1 Hlavní mezinárodní úmluvy ratifikované Nigérií

Nigérie podepsala několik mezinárodních úmluv v oblasti lidských práv, které podporují dodržování svobody náboženského přesvědčení a vyznání. Patří mezi ně například Všeobecná deklarace lidských práv a Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, ratifikované v říjnu 1993. Nigérie také podepsala Úmluvu o právním postavení uprchlíků z roku 1967, Mezinárodní úmluvu o odstranění všech forem rasové diskriminace v roce 1967, Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech v roce 1993, Úmluvu OSN o právech dítěte z roku 1991 a Mezinárodní úmluvu o ochraně práv všech migrujících osob v červenci 2009. Také ratifikovala řadu regionálních nástrojů v oblasti lidských práv, jako je například Africká charta lidských práv a práv národů, podepsána v červnu 1983 nebo úmluvy upravující zvláštní aspekty problémů uprchlíků v Africe v roce 1986.¹¹¹

Hospodářské, sociální a kulturní právo jsou uznány podle nigerijské Ústavy jako zásadní směrnice státní politiky, ale nikoli jako vymahatelné právo. Naproti tomu občanské a politické právo je ospravedlnitelné. Ještě za dob vojenské vlády, v roce 1996 byla založena Komise pro lidská práva, sloužící k podpoře a ochraně práv občanů. Avšak i tato instituce postrádá důvěryhodnost a nezávislost. Federální vláda tvrdí, že právní stát je jedním z nejdůležitějších bodů v jejich jednání.¹¹²

¹¹⁰ Levan, Ukata: *Countries at the Crossroads 2012: Nigeria*, 2012

¹¹¹ EU Heads of Mission Report on *Freedom of religion and belief in Nigeria* [e-mailová korespondence], 2011

¹¹² Embassy of the Czech Republic in Nigeira: *Nigeria – human rights factsheet*, 2009

Hlavní mezinárodní a regionální úmluvy ratifikované Nigerijskou federativní republikou:¹¹³

OSN:

- Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech (ICESCR),
- Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (CPR),
- Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace (CERD),
- Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen (CEDAW),
- Opční protokol k Úmluvě o odstranění všech forem diskriminace žen (CEDAW-OP),
- Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (CAT),
- Opční protokol k Úmluvě proti mučení (CAT-OP),
- Úmluva o právech dítěte (CRC),
- Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte o zapojování dětí do ozbrojených konfliktů (CRC-OP-AC),
- Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte týkající se prodeje dětí, dětské prostituci a dětské pornografii (CRC-OP-SC),
- Římský statut Mezinárodního trestního soudu.

Regionální nástroje (s ohledem na členské státy Africké unie):

- Africká charta lidských práv a práv národů,
- Protokol k Africké chartě lidských práv a práv národů o zřízení Afrického soudu pro lidská práva a práva národů,
- Protokol k Africké chartě lidských práv a práv národů o právech žen v Africe,
- Africká charta práv a blaha dítěte.

¹¹³ Embassy of the Czech Republic in Nigeira: *Nigeria – human rights factsheet*, 2009

8.2. Současné útoky a násilí na území Nigérie

Od roku 1998 má násilí v Nigérii za následek více než 13 000 obětí a další tisíce zraněných a vysídlených obyvatel. Za tyto činy bylo zatím odsouzeno a stíháno pouze pět osob. Mezi nejzávažnější případy a nejvíce zdokumentované z poslední doby jsou rozbroje v pásmu Middle Belt v centrální části Nigerijské federativní republiky. Ve státě Plateau, Bauchi, Kaduna, Kano a také na severu země a v jihovýchodní Nigérii.¹¹⁴

Násilí a nepřátelství ve státě Plateau, stejně jako ve zbytku Nigérie, není jen náboženské, ale pramení především z rozdílu mezi původním obyvatelstvem a osadníky, a jejich soutěžením o zdroje. Domorodci jsou osoby, jejichž etnická skupina je v určité části země považována za domácí, zatímco osadníci jsou obyvatelé, kteří mají etnické kořeny v jiné části země, a to i v případech, kdy v nové oblasti žijí už po několik generací.¹¹⁵

Větších útoků v Nigerijské federativní republice za posledních let bylo nespočetně. Násilnosti a konflikty jsou zde víceméně na denním pořádku ať už jakékoliv intenzity. V této práci uvádím příklady jen některých z nich, které se udály za poslední roky. Za naprostou většinu všech těchto útoků se přihlásila radikální skupina Boko Haram. Střety mezi bezpečnostními silami a příznivců Boko Haram jsou extrémně násilné, což zapříčiňuje mnoho obětí a vysídlení velkého počtu lidí.

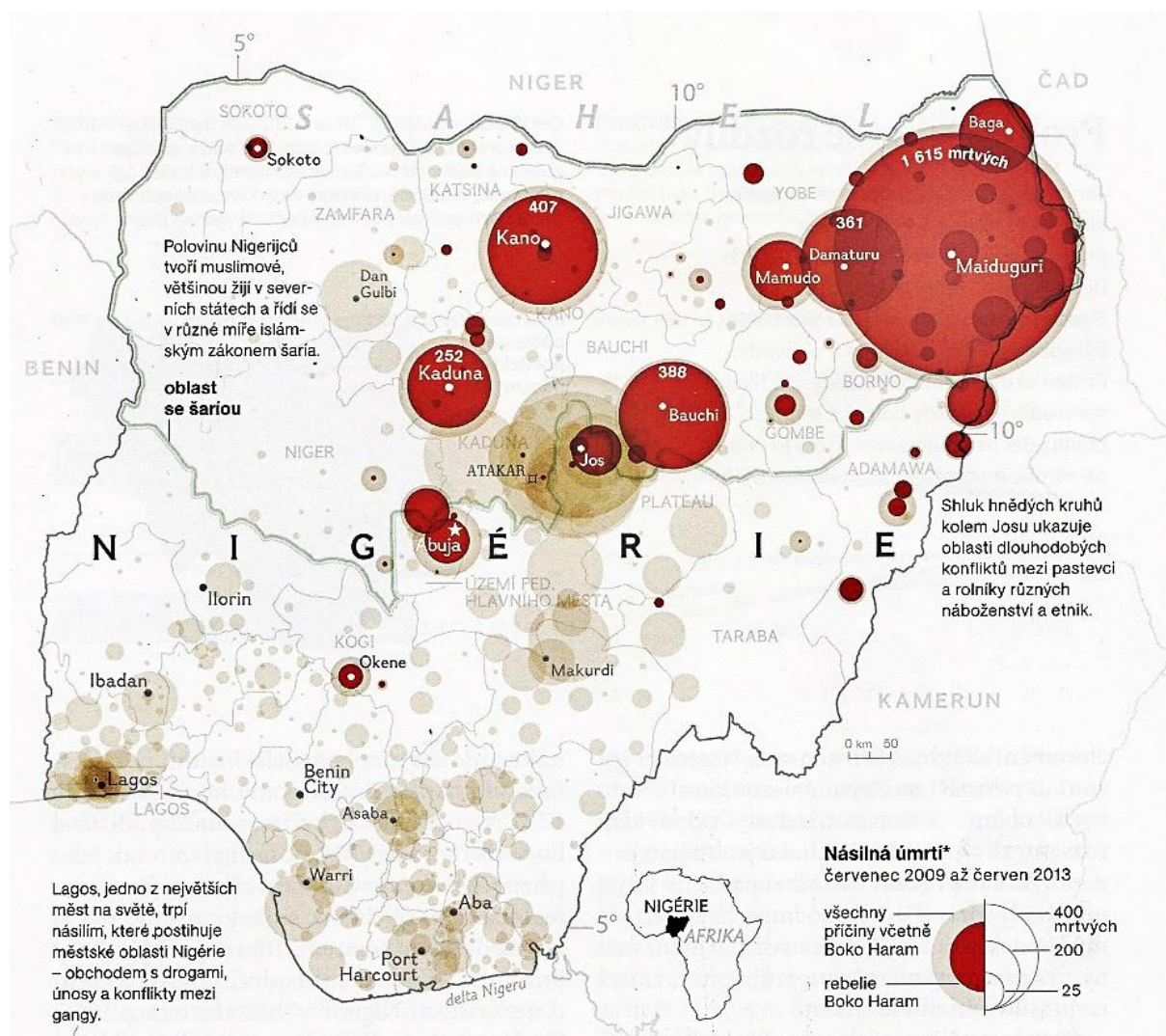
Dochází zde běžně k vypalování kostelů a dalších sakrálních budov, jak se stalo například v roce 2007 ve městě Katsina ve stejnojmenném státě, kde napadli muslimští extremisté Západoafrickou evangelickou církev. Žhářské a další útoky nejsou ničím novým a bohužel se staly „všední“ součástí života místních křesťanů. Stejně tak není ani výjimkou, když muslimové na severu země unášejí křesťanské děti ve snaze obrátit je k islámské víře.¹¹⁶ Běžné jsou útoky na policejní, administrativní či finanční budovy, na bary, školní budovy, věznice, trhy a další místa s velkou koncentrací osob.

¹¹⁴ EU Heads of Mission Report on *Freedom of religion and belief in Nigeria* [e-mailová korespondence], 2011

¹¹⁵ EU Heads of Mission Report, *Update on Insecurity in the North* [e-mailová korespondence], 2012

¹¹⁶ Pravdaoislam.cz: *Islám Info* [online], 2013

Administrativa prezidenta Goodluck Jonathana je v současné době pod velkým tlakem. Musí čelit vážným problémům zabezpečení země v návaznosti na rozšíření útoku Boko Haram a zároveň čelit celostátním nepokojům po odstranění dotací z paliv.¹¹⁷

Obr. 6: Znázornění nejčastějších konfliktů poslední doby v Nigérii (zdroj: *National Geographic Česko*, 2013; vlastní úpravy)

Od června 2010 údajně Boko Haram zabily v útocích více než 1000 lidí. Nenechali si ujít příležitost ani při inauguraci prezidenta v roce 2011, kdy při prezidentském proslovu poblíž samotného státníka vybuchla nálož. Později stála za sebevražedným atentátem na federální ředitelství v hlavním městě.

¹¹⁷ EU Heads of Mission Report, *Following the latest attacks by Boko Haram* [e-mailová korespondence], 2012

V srpnu 2011 Boko Haram zaútočila na budovu OSN v Abuji. Při bombovém útoku bylo zabito 19 osob z toho 9 pracovníků OSN, desítky lidí byly zraněny a budova byla značně poničena. Hlavní město Abuja je centrem mnoha mezinárodních institucí. Načasování a výběr cíle útoku nebyl náhodný. Naopak úder byl pečlivě naplánován a cíl byl důkladně prostudován. Útokem na sídlo OSN dokončila Boko Haram jakousi proměnu v mezinárodní skupinu teroristů. Představuje tak i zlom pro budoucnost terorismu v samotné Nigérii.¹¹⁸ Nicméně i ostatní země v tomto africkém regionu mohou být potenciálním cílem.

Na Štědrý den roku 2011 ve městě Jos ve státě Plateau, explodovalo několik bomb. Zabito bylo odhadem 80 lidí. 25. prosince 2011 útoky pokračovaly a Boko Haram zaútočila na tři katolické kostely na předměstí hlavního města Abuja. Následkem bylo 43 obětí. Boko Haram naznačila, že motivací pro útoky byla kolektivní odplata za údajné zneužití represivních složek vlády proti muslimům.¹¹⁹

Obr. 7: Útoky v hlavním městě Abuja 25. prosince 2011 (zdroj: *longwarjournal.org*, 2011; foto: Reuters)

¹¹⁸ Institute for Security Studies: *A new phase for Boko Haram as UN deplors attacks in Abuja*[online], 2013

¹¹⁹ Embassy of the Czech Republic in Nigeria [e-mailová korespondence], 2013

Dne 1. ledna 2012 prezident Goodluck Jonathan vyhlásil v některých částech států Borno, Yobe, Niger a Plateau výjimečný stav, který byl později rozšířen na celé území státu s nařízením uzavření hranic na severu čímž se posílil trend směrem k militarizaci země.¹²⁰

Při útocích na vládní a policejní budovy ve státech Borno, Bauchi, Yobe a Kano přišlo během týdne o život na 800 lidí. Vůdce skupiny Mohammed Yusufa byl poté zatčen a ve vězení zavražděn. Členové této radikální sekty poté souhlasili, aby se jejich současným vůdcem stal Abu Shekau, dřívější zástupce Yusufa.¹²¹

I další měsíce se nesly v duchu násilí a útoků na restaurační zařízení, odstavená vozidla nebo cílené úderů na křesťany či významné budovy. Jednou z nich byla i školní budova, na kterou teroristická skupina zaútočila v roce 2012 v Maiduguri ve státě Borno na severovýchodě země.¹²²

Obr. 8: Zbytky školní budovy v Maiduguri v Bornu, březen 2012 (zdroj: *globalpost.com*, 2012)

¹²⁰ EU Heads of Mission Report, *Following the latest attacks by Boko Haram* [e-mailová korespondence], 2012

¹²¹ Amnesty International Ltd.: *Nigeria: Trapped in the cycle of violence*, 2012

¹²² EU Heads of Mission Report, *Following the latest attacks by Boko Haram* [e-mailová korespondence], 2012

Jedny z posledních větších útoků se odehrály na jaře roku 2013. Ve státě Kano, ve stejnojmenném městě, druhém největším v Nigérii explodovala nastražená nálož v automobilu na odstavném parkovišti. Útok zřejmě směřoval k Igboským křesťanům, kteří mají domovy právě ve čtvrti, kde se inkriminované parkoviště nachází. Zároveň v této čtvrti jsou ale i mešity a pracují zde Hausové, Fulbové nebo Kanuriové, kteří tvoří většinové etnikum zakladatelů hnutí Boko Haram. Cílem Boko Haram bylo tedy zřejmě zabití co největšího počtu lidí, ať už to byl kdokoliv.¹²³

Další brutální útok proběhl v září roku 2013, kdy ozbrojená skupina ve dvou silničních útocích zabila až 160 lidí, mezi nimi cestující, policisty i vesničany. Událo se tak u obce Beni Sheik na komunikaci spojující města Damaturu a Maidugury ve státě Borno na severovýchodě země. Celý útok proběhl poměrně drasticky. Útočníci zastavili provoz na komunikaci, vytáhli lidi z jejich vozidel a chladnokrevně zavraždili.¹²⁴ K odpovědnosti za tento čin se opět přihlásila skupina Boko Haram.

Všechny tyto násilné činy probíhající téměř každý den, ať už v jakékoliv intenzitě, představují podle nigerijského práva zločiny, kterým by příslušné orgány měly předcházet a potírat je v souladu s mezinárodními závazky Nigérie v oblasti lidských práv.¹²⁵ Nedá se také vyloučit, že cílem útoků je vyvolat otevřený konflikt mezi vyznavači obou náboženství, který by mohl ohrozit i samotnou jednotu země.¹²⁶

8.3 Boko Haram

Od r. 2009 vztah mezi křesťany a muslimy negativně ovlivňují aktivity již několikrát zmíněné radikální islamistické sekty Jamā'atu Ahlis Sunna Lādda'awatih Wal Jihad (volně přeloženo jako „Lidé zavazující se k učení proroka a k džihádu“), známější spíše pod názvem Boko Haram (ve volném překladu „západní učení je hřích“). Tato skupina byla založena v roce 2003 pod vedením islámského duchovního Mohammeda Yusufa. Ten kázal, že současní vládcí země jsou poznamenaní korupcí a obhajoval vytvoření islámského státu včetně islámské vlády a uznání islámu jako státního náboženství. Netrvalo dlouho a skupina

¹²³ National Geographic Česko: *Válka o Nigérii*, 2013

¹²⁴ AllAfrica.com: *Nigeria: Benisheik Attack Death Toll Now 161*[online], 2013

¹²⁵ Amnesty International Ltd.: *Nigeria: Trapped in the cycle of violence*, 2012

¹²⁶ Embassy of the Czech Republic in Nigeria [e-mailová korespondence], 2013

se dostala do sporu s policejními a vojenskými jednotkami. Po incidentu vydal vůdce Yusufu prohlášení o pomstě.¹²⁷ Tak začal nenávislný cyklus opakovaných ozbrojených činů.

Existuje jen velmi málo informací o aktuálním stavu Boko Haram, počet následovníků, financování a prostředky, které mají k dispozici. Tato sekta nedávno prohlásila, že neuznává demokracii jako formu vlády a usiluje o důsledném uplatňování práva Šaría v severních státech a okamžité propuštění všech svých členů. Boko Haram se stala mezinárodně známou po svém povstání v roce 2009 a od té doby už jen přitvrzuje. Policie často používá nepřiměřené reakce obsahující násilí, včetně porušování lidských práv a mimosoudních poprav.¹²⁸ To se samozřejmě zpětně odvíjí na brutalitě útoků této islamistické skupiny.

Se zvláštním zaměřením na křesťany ze strany Boko Haram, se stává náboženství stále důležitější součástí a komplikujícím faktorem. Sekta používá náboženství ke zvýšení napětí a násilí, a dále k možnému ohrožení destabilizace země. Prezident Goodluck Jonathan prohlásil, že boje se skupinou Boko Haram byly v některých ohledech násilnější než občanská válka v letech 1967 až 1970.¹²⁹

Operační metody Boko Haram zahrnují sebevražední atentátníci a použití improvizovaných výbušných zařízení (IED). Útoky se vyznačují silnými a koordinovanými výbuchy, i přestože jsou IED amatérsky konstruovány. Dále používají taktiku takzvanou „udeř a uteč“, provozovanou malými skupinami ozbrojenců s útočnými puškami AK47, jelikož umožňují bojovníkům snadno zmizet v davu. Mezinárodní pozorovatelé se domnívají, že by do útoků mohly být zapojeny i jiné skupiny spojené s islámskou militantní organizací Al-Qaeda in the Islamic Maghreb (AQIM) a riziko, že únosy jsou stále více používány pro politické a finanční účely.¹³⁰

Islámský ultrakonzervatismus není v severní Nigérii novým jevem. Je obtížné stanovit motivy pro útoky Boko Haram. Ve vlastních prohlášeních tvrdí, že jejich cílem je islamizovat sever země. Přestože jsou křesťané stále více prominentním cílem, může být jen jedním rysem

¹²⁷ EU Heads of Mission Report on *Freedom of religion and belief in Nigeria* [e-mailová korespondence], 2011

¹²⁸ EU Heads of Mission Report on *Freedom of religion and belief in Nigeria* [e-mailová korespondence], 2011

¹²⁹ EU Heads of Mission Report, *Following the latest attacks by Boko Haram* [e-mailová korespondence], 2012

¹³⁰ EU Heads of Mission Report, *Update on Insecurity in the North* [e-mailová korespondence], 2012

celkového násilí. Tím, že napadají křehké komunity, si kladou za cíl vyvolat odvetná opatření proti muslimské společnosti.¹³¹

Obr. 9: Těla na silnici ve městě Maiduguri ve státě Borno po útoku Boko Haram z července 2009 (zdroj: *Amnesty International Ltd.*, 2012)

8.4 Bezpečnostní krize v Nigérii

Bezprostředním důsledkem současné krize je vážné a znepokojující zhoršení bezpečnostní situace v mnoha částech země. Bez ohledu na vysokou míru náboženské tolerance a smíšených manželství na většině území Nigérii, je zde riziko, že země by mohla být vtažena do cyklu mezináboženského násilí a národní jednota země tak ohrožena. Přestože se aktivity islamistické skupiny Boko Haram koncentrují převážně na severu země a ve Středním pásu, má potenciál se šířit i do dalších částí země.¹³²

Bezpečnostní krize vytváří problémy nejen z bezpečnostního a politického hlediska, ale i z ekonomického. Jako jsou například investiční poklesy či nejistotou vyvolané zvýšení cen potravin a tím spojené zhoršení životní úrovně. Mnoho obyvatel také uprchlo ze svých domovů a měst buď po přímém ohrožení, nebo ze strachu z násilí.

¹³¹ EU Heads of Mission Report, *Update on Insecurity in the North* [e-mailová korespondence], 2012

¹³² EU Heads of Mission Report, *Following the latest attacks by Boko Haram* [e-mailová korespondence], 2012

Bezpečnostní orgány se převážně „extenzivně“ snaží zajistit dostatek financí na svůj provoz. Pětina z rozpočtu na rok 2012 byla přidělena na bezpečnost. To je o něco méně než rozpočty školství, zdravotnictví, zemědělství a výroby energie dohromady.¹³³

Příčiny eskalace bezpečnostní krize jsou rozmanité a mohou mít své kořeny v případech, jako jsou:¹³⁴

- Obzvláště vysoká úroveň nezaměstnanosti, zejména mezi mladými lidmi, extrémní chudoba a ngramotnost.
- Po mnoho let trpí severní oblast nedostatkem politického zájmu a veřejných investic ve srovnání s jihem, kde se nacházejí ropné oblasti a obchodní centrum Lagos. Sever tak tvrdí, že nemá žádný prospěch z veřejných investic do infrastruktury, vzdělání či politiky.
- Nigérie byla svědkem různých forem etnického soupeření, což vedlo k občasným násilným a smrtelným konfliktům. Původ těchto mezietnických konfliktů obvykle spočívá v napětí a soupeření o vlastnictví půdy, použití politické reprezentace a diskriminačních praktik ze strany místních orgánů, jde-li o přístup k právům a službám občana.
- Nigerijská federativní republika trpí hluboce zakořeněným problémem korupce, která postihuje tuto zemi ve všech úrovních společnosti a správy, bezpečnostních a soudních služeb nevyjímaje.
- Nedostatek odborných znalostí v boji proti terorismu. Nedostatečné informace o Boko Haram a jeho členech, složení, možných odvětví této sekty, propojení s jinými skupinami či operativních metod. Cíle skupiny jsou jasně označeny, i přes názory, že pokud tato skupina má nějakou ideologii, je to boj proti západním hodnotám.
- Nigerijským orgánům se dosud nepodařilo postavit před soud osoby odpovědné za násilné útoky a porušování lidských práv.
- V neposlední řadě také jistý vliv sousedních států, trpící obdobně jako Nigérie, problémy s terorismem.

¹³³ EU Heads of Mission Report, *Update on Insecurity in the North* [e-mailová korespondence], 2012

¹³⁴ EU Heads of Mission Report, *Following the latest attacks by Boko Haram* [e-mailová korespondence], 2012

Nigérie by měla ukázat větší odhodlání ve svých závazcích v oblasti lidských práv. A to prostřednictvím efektivního využití příjmů s cílem zlepšit životní úroveň svých občanů a posílit nezávislost a schopnost příslušných orgánů prosazovat a chránit lidská práva.¹³⁵

¹³⁵ Embassy of the Czech Republic in Nigeira: *Nigeria – human rights factsheet*, 2009

9. Příčiny konfliktů v Nigérii

9.1. Náboženské příčiny konfliktů v Nigérii

Jak již bylo výše popsáno (viz kapitola 6.2.1), je Nigérie velmi nábožensky různorodá. Ovšem všeobecně používané dělení Nigérie na převážně muslimský sever a křesťanský jih je velmi zjednodušené, v reálu je daleko komplikovanější. I na jihu, zejména na jihozápadě, žije početná komunita muslimů a naopak v posledních 50 letech se křesťanské menšiny, převážně etnika Igbo, usadily v severních státech. Ostrůvkovitě jsou po zemi rozesety komunity vyznavačů původních afrických náboženství. Křesťané a muslimové pak v téměř vyváženém počtu žijí vedle sebe v Middle Beltu.¹³⁶

Některé studie zaměřující se na náboženské příčiny konfliktů potvrdily jistou souvislost mezi náboženstvím a válkou. Víra může být použita k mobilizaci lidu pro válečnou podporu, nebo jistým válečným cílem může být náboženská konverze nepřítele či silná podpora války od náboženských vůdců.¹³⁷

9.1.1 Křesťanství

Do Nigérie se začalo křesťanství šířit z Evropy s příchodem obchodníků a to již od konce 15. století, tj. v době, kdy už politický vliv křesťanství klesal a došlo k jasnému oddělení církevní a světské moci.¹³⁸ V průběhu 16. až 18. století se postupně prosadilo v pobřežních oblastech. V 19. století pak s pronikáním britských kolonizátorů se dostalo hlouběji do nigerijského vnitrozemí. Igbové se stali převážně římskými katolíky, naproti tomu Yorubové protestanty anglikánské církve.¹³⁹

9.1.2 Islám

Islám měl v africké historii obrovský význam. Z vnějších vlivů, které formovaly minulost kontinentu, byl islám tím nejvýraznějším, alespoň do 19. století, kdy na kontinentu začali do větší míry zasahovat Evropané. Islám byl také základem afrického odporu vůči

¹³⁶ Embassy of the Czech Republic in Nigeria [e-mailová korespondence], 2013

¹³⁷ Jamison: *Religion Causes Peace. The Haberdashers' Golden Lecture*, 2005

¹³⁸ Reid: *Dějiny moderní Afriky od roku 1800 po současnost*, 2011

¹³⁹ Chapin Metz: *Nigeria: a country study*, 1992

expanzi Evropanů. Západní Afrika byla převážně muslimská, tam se islám rozšířil v důsledku prosperující transsaharské obchodní sítě, propojující oblasti na sever a na jih od velké pouště. V rámci islámu víra a stát byly vnímány jako jedna entita a mezi záležitostmi politickými a náboženskými nebyl činěn rozdíl. Podobně jako při šíření křesťanství bylo pronikání islámu spojeno s růstem vzdělanosti (gramotnosti) obyvatelstva, na rozdíl od něj ale rovněž překonávalo kmenové rozdíly, přinášelo bratrství a vzájemnou spolupráci obchodníků.¹⁴⁰ Můžeme tedy říci, že islám má oproti křesťanství větší „integrační“ potenciál.

Do severní oblasti Nigérie začal islám intenzivněji pronikat v 16. století. Islámská víra zde získávala čím dál větší popularitu a to díky již výše zmíněné schopnosti sblížovat etnika a osvobozovat lid od tehdejších feudálů. Začátkem 19. století zde proběhlo masivní rozšíření této víry skrze džihád (viz kapitola 7.1).¹⁴¹

Právo šaría

Šíření islámu s sebou neslo nejen šíření nového náboženství, ale také postupné zavádění islámského práva. To se stalo základním zdrojem práva pro domorodé státní útvary a, jak jsme již zmínili, bylo akceptováno i britskými úřady. V nezávislé Nigérii vznikl problém souběhu několika právních systémů (britský, domorodý, křesťanské církevní právo různých denominací, šaría) a přes několik pokusů o sjednocení byla nakonec tato faktická „právní pluralita“ akceptována i ústřední nigerijskou vládou. Od roku 1999 ústava uznává ve dvanácti severních státech souběžně se státním právním systémem i systém islámského náboženského práva šaría. Nigerijská ústava uznává jurisdikci šaría pro řešení vztahů v občansko-právní oblasti (manželství, dědické právo, apod.), nikoliv jurisdikci pro záležitosti trestní (část politiků v severních částech by ale chtěla rozšířit pravomoci muslimských soudů i do této oblasti). Šaría se má aplikovat pouze na muslimy, v praxi však tento institut dobrovolně využívá i řada křesťanů, jelikož je rychlejší a levnější, než státní soudy.¹⁴²

¹⁴⁰ Reid: *Dějiny moderní Afriky od roku 1800 po současnost*, 2011

¹⁴¹ Klíma: *Nigérie*, 2003

¹⁴² EU Heads of Mission Report on *Freedom of religion and belief in Nigeria* [e-mailová korespondence], 2011

Obr. 10: Znárodnění dvanácti severních nigerijských států praktikující právo šaría (zdroj: pbs.org, 2007)

9.2 Etnické příčiny konfliktů v Nigérii

Problémy v napětí mezi etniky se projevují na celém kontinentu, ovšem právě v Nigérii, jejíž území je oproti některým státům mnohem větší a tudíž společnost ještě hlouběji rozdělená se projevují výrazněji.¹⁴³ Etnická rozmanitost a s ní i spojená mnohojazyčnost v Nigerijské federativní republice je poměrně matoucí. Etnicita je jedním z klíčových pochopení vztahů v Nigérii. Etnický původ ovlivňuje své členy ve společenském životě. Nigerijská národní politika je obvykle tolerantní a má porozumění pro odlišné kultury a etnika a zároveň se snaží potlačit nespravedlivé zacházení na základě etnických předsudků.¹⁴⁴

¹⁴³ Reid: *Dějiny moderní Afriky od roku 1800 po současnost*, 2011

¹⁴⁴ Chapin Metz: *Nigeria: a country study*, 1992

Jedna z nejdůležitějších příčin etnických tenzí jsou hranice afrických států tvořené bez ohledu na jazykovou, etnickou a ekonomickou heterogenitu obyvatelstva. Stejně tak i bez ohledu na přírodní hranice (řeky, hory a jiné). Mnohá africká etnika, Nigérii nevyjímaje, se tak ocitla rozdělená do umělých celků. Přitom etnický princip v Africe hraje významnou roli. Například na etnickém principu jsou zakládány politické strany a hnutí.¹⁴⁵

Z již proběhlých výzkumů a literatury zabývající se touto tematikou bylo mimo jiné zjištěno i velké množství interetnických ač ne tak násilných konfliktů, které mohou často zanikat ve stínu mezietnických rozbrojů.¹⁴⁶

Etnické skupiny jsou v zásadě děleny na etnické většiny a etnické menšiny. Nejpočetnější a politicky nejdůležitější v této zemi je kompozitní dělení skládající se z etnik Hausů na severu, Yorubů na jihozápadě a Igbů na jihovýchodě. Pro tuto hegemonii je občas používán termín „wazobia“. Tento akronym je složen ze tří slov těchto tří etnik. Z hauského slova „wa“, z yorubštiny „zo“ a z jazyka igbo „bia“. Všechna tato slova znamenají totéž – „pojd“. Etnické menšiny jsou tak silně znevýhodněny touto tripolaritou, a často je nutné vytvářet aliance s jednou většinovou skupinou a s cílem zajistit jejich alespoň minimální zájmy.¹⁴⁷ Podrobněji o etnickém složení Nigérie a o jeho zastoupení v této federativní republice pojednává kapitola 6.2.1.

Výzkum etnických konfliktů v Nigérii ukázal, že oslabení centrální moci bývá spojeno s růstem etnických a regionálních konfliktů. Ukázalo se také, že rozboje uvnitř etnik jsou stejně násilné jako konflikty mezietnické. Etnické konflikty nejsou typické jen pro Nigérii, ale jsou celosvětovým fenoménem. Ovšem právě v Nigerijské federativní republice, vzhledem k jejímu pestrému etnickému složení, v nich vyniká asi nejvíce. Šíření etnických konfliktů bylo výsledkem řetězení mnoha událostí ať už rozpadem Sovětského svazu, ukončením studené války, globalizací nebo nástupem demokracie.¹⁴⁸

V Nigérii je vždy třeba k údajům o náboženství také upřesňovat etnický původ. Naprostá většina střetů má totiž spíše etnický základ, i když na povrchu, zejména pokud soupeřící etnika jsou různého vyznání, se jeví jako střety náboženské. Například Yorubové vyznávají

¹⁴⁵ Potůček: *Konflikty Subsaharské Afriky*[online], 2004

¹⁴⁶ Onwuzuruigbo: *Researching ethnic conflicts in Nigeria*, 2010

¹⁴⁷ Mustapha: *Ethnic Structure, Inequality and Governance of the Public Sector in Nigeria*, 2006

¹⁴⁸ Onwuzuruigbo: *Researching ethnic conflicts in Nigeria*, 2010

jak křesťanství, tak (zejména v severnějších oblastech) islám. Podíl smíšených křesťansko-muslimských manželství dosahuje v některých oblastech nigerijské části tzv. Yorubalandu¹⁴⁹ až 40 %. Na jihovýchodě, kde tvoří většinu Igbové, dosahuje podíl smíšených manželství přibližně 10 % a na severu, kde dominují Hausové a Kanuri s převažujícím islámským vyznáním, existuje zhruba 5 % smíšených manželství, a to především mezi tamními elitami. Nejmenší procento muslimů (1 %) žije ve státě Delta s převažujícími etniky Ijaw a Ogoni vyznávajícími křesťanství.¹⁵⁰

Etnické skupiny jsou důležité pro tvorbu národa a neméně důležité k upevnování etnického vědomí. Jsou možné dva myšlenkové směry vysvětlující původ etnických skupin. Tou první je primordialistický přístup, definující skupinu lidí stejného původu se stejným biologickým základem. Jedinci v této skupině tvoří entity, které zde byly od počátku, a nemohli si tedy vybrat dle libosti, do které etnické skupiny by příslušeli. Druhým přístupem je konstruktivistický. Ten pojímá etnickou skupinu jako produkt lidské kreativity vytvořenou za určitým účelem, v určité době a konkrétními lidmi.¹⁵¹

Je zřejmé, že taková rozmanitost národů jako je v Nigérii nemůže ponechat chladné jednání, rozhodování či konkrétní úkony, které by se neobešly beze sporů.

9.3 Další příčiny konfliktů v Nigérii

Mezi další důvody vzniku konfliktů můžeme zahrnout příčiny historické, ekonomické, politické, sociální či právní. Klidu nepřidávají ani tvrdé a nevybíravé postupy policie a armády vůči civilnímu obyvatelstvu v postižených oblastech, které mají za následek řadu nevinných obětí. Frustraci obyvatelstva zvyšuje i naprostá neschopnost státních orgánů.¹⁵² Do jisté míry také za následek konfliktů, mimo již všech zmíněných, má ignorace, která způsobuje neznalost okolností a následných řešení, nebo také otázky intelektu či interpretace.¹⁵³ S tou souvisí schopnost přemýšlet o skutečném významu a účelu prohlášení k danému konfliktu.

¹⁴⁹ Yorubaland (oblast s převažujícím yorubským osídlením) zasahuje do Nigérie, Toga a Beninu

¹⁵⁰ Embassy of the Czech Republic in Nigeria [e-mailová korespondence], 2013

¹⁵¹ Onwuzuruigbo: *Researching ethnic conflicts in Nigeria*, 2010

¹⁵² Embassy of the Czech Republic in Nigeria [e-mailová korespondence], 2013

¹⁵³ Bukhari: *Peace and Conflict Resolution in Nigeria: An Islamic Perspective Towards Fostering Nigerian Nationhood*, 2005

Rozpory na území obvykle odrážejí i nevyřešené, nepřátelské války. Už za dob koloniální vlády úřady banalizovali konflikty jako soukromou záležitost. Bohužel postkoloniální Nigérie tento lhostejný postoj z větší části zdělila. Etnické konflikty nejprve začaly v městských oblastech, kde interakce mezi etnickými skupinami byla častější než na venkově, kde tyto konflikty byly spíše latentního rázu, s výjimkou konfrontací kvůli půdě a dalším zdrojům.¹⁵⁴ Tyto zmíněné rozpory o půdu a přístup ke zdrojům jsou často rovněž ekonomického rázu a nabývají na důležitosti.

Politické a sociální příčiny mohou být například v upřednostňování určitého etnika nebo i vyznání například při zaměstnávání. Právní důvody ke vzniku konfliktu mohou zahrnovat například poskytování určitých výhod pro původní obyvatele, tzv. indigenous.¹⁵⁵

Příjmy z ropy a slábnoucí hospodářství od roku 1980 vytvořily ekonomickou krizi, která dále prohlubovala už tak špatnou nigerijskou socioekonomickou situaci zahrnující častější etnické či náboženské nepokoje. Nové konflikty byly vytvářeny, staré byly kříšeny.¹⁵⁶

¹⁵⁴ Onwuzuruigbo: Researching ethnic conflicts in Nigeria, 2010

¹⁵⁵ Embassy of the Czech Republic in Nigeria [e-mailová korespondence], 2013

¹⁵⁶ Onwuzuruigbo: Researching ethnic conflicts in Nigeria, 2010

10. Možnosti mezinárodní spolupráce při řešení nigerijských konfliktů

Řešení konfliktů je přirozeně vnitropolitickou záležitostí, ale pozitivní roli můžou sehrát i mezinárodní společenství. Jako možná řešení se jeví jejich podpora a spolupráce s konfliktní zemí a jejich pomoc nejen legislativní a finanční, ale i výměna zkušeností a poskytování rad a informací.

10.1 Podpora ze strany EU

Smlouvou o Evropské dohodě a poskytování právního základu pro spolupráci Evropské Unie s Nigérií byl stanoven obecný politický rámec pro tuto rozvojovou spolupráci. Politický dialog mezi EU a Nigérií byl založen v roce 2004 v Lublani, ve Slovinsku, během něhož se obě strany dohodly. V prioritních oblastech jsou mír, bezpečnost a řádná správa věcí veřejných. V oblasti lidských práv vyzvala Nigérie v roce 2007, aby EU podpořila rezoluci OSN o moratoriu trestu smrti. Evropský parlament poté schválil tuto rezoluci. Později Evropská komise vyslala volební pozorovatelskou misi EU pro všeobecné volby v Nigérii v dubnu 2007 jako další příspěvek Evropské komise na podporu demokracie v Nigérii.¹⁵⁷

Rozvojová pomoc EU Nigérii ať už prostřednictvím Evropského rozvojového fondu, nebo jiných rozpočtových fondů, usiluje o vytvoření stabilního politického prostředí pomocí podpory cílených aktivit v oblasti demokracie a lidských práv. Od roku 2003 EU vyčlenila přibližně 900 tisíc euro každý rok. Ať už na podporu v oblasti lidských práv, vzdělávání, právní pomoc žen a menšinám nebo opatření proti terorismu.¹⁵⁸

Možné řešení příčin konfliktů se zaměřením na pomoc od EU

Řešení činnosti Evropské Unie mohou být rázu politických rozmluv mezi EU a Nigérií k vytvoření místního dialogu o míru, bezpečnosti a stability země. Dále podpora nigerijských orgánů ze strany EU, aby pokračovaly v přijímání veškerých nezbytných opatření pro zajištění bezpečnosti všech svých občanů, a dopadnout osoby odpovědné za útoky. Podpora boje proti terorismu a zkoumání možností, jak podpořit komplexní strategii Nigérie v boji

¹⁵⁷ Embassy of the Czech Republic in Nigeira: *Nigeria – human rights factsheet*, 2009

¹⁵⁸ Embassy of the Czech Republic in Nigeira: *Nigeria – human rights factsheet*, 2009

proti terorismu, v rámci jeho nástroje stability. V současné době ještě více zvláštní pozornost je třeba věnovat potřebě nigerijských orgánů, aby zajistily respektovaný právní stát a bojovali proti beztrestnosti.¹⁵⁹

Další možné činnosti EU na pomoc Nigérii.¹⁶⁰

- Delegace EU by měla i nadále pozorně sledovat situaci, včetně ve vztahu k činnostem Boko Haram. Evropská Unie by měla podporovat nigerijské orgány, aby pokračovaly v přijímání veškerých nezbytných opatření, aby zajistily bezpečnost všech svých občanů a dopadly osoby odpovědné za útoky.
- V termínu středním až dlouhodobém horizontu by se EU měla zapojit do činností spolupráce, které pomáhají řešit příčiny krize. Měly by být dále podporovány aktivity občanské společnosti v oblasti budování míru, předcházení konfliktům, posílení dialogu mezi komunitami a prosazování lidských práv.
- Zvláštní pozornost je třeba věnovat potřebě nigerijským orgánům, aby zajistily právní stát, který bude respektován a bude bojovat proti beztrestnosti. Je třeba se zabývat porušováním lidských práv.
- Politický dialog mezi Evropskou Unií a nigerijskými orgány, včetně místních neformálních rozmluv o lidských právech. Vylepšená podpora by měla být také věnována programům zaměřených na reformu bezpečnostního sektoru a soudnictví.

10.2 Podpora dalších států

Ze stran vědeckých organizací a vlád se začaly pomalu shromažďovat zdroje ke studiu etnických konfliktů. Například Agentura Spojených států pro mezinárodní rozvoj (USAID), britské ministerstvo pro mezinárodní rozvoj (DFID) nebo samotná Univerzita v Ibadanu, která v roce 2001 začala s postgraduálním studiem konfliktů. I přesto jsou ve studiu etnických konfliktů v Nigérii znepokojivé tendence. Znalosti o etnických konfliktech jsou stále ve fázi vývoje, jelikož byly dlouhou dobu zanedbávané. Stejně tak jako i jiné výzkumné úsilí v Nigérii jsou výzkumné fondy určené pro toto studium minimálně až zanedbatelně financovány.¹⁶¹

¹⁵⁹ EU Heads of Mission Report, *Update on Insecurity in the North* [e-mailová korespondence], 2012

¹⁶⁰ EU Heads of Mission Report, *Following the latest attacks by Boko Haram* [e-mailová korespondence], 2012

¹⁶¹ Onwuzuruigbo: *Researching ethnic conflicts in Nigeria*, 2010

Nigerijská federativní republika má poměrně velké zastoupení mezinárodní podpory. Mimo jiné například již zmíněná agentura USAID zaměřující se na lepší životní podmínky nebo boj proti HIV/AIDS. Rozvojový program Spojených národů (UNDP) jejichž zdroje jdou především do zlepšení veřejné správy, Africká rozvojová banka (AfDB) podporující zejména vzdělávání a zdravotní služby nebo pomoc Kanadské agentury mezinárodního rozvoje (CIDA), která je aktivní v oblasti reformy veřejné správy a ochrany životního prostředí či Japonská mezinárodní spolupráce (JICA) zaměřující se na zkvalitnění vodních zdrojů a kanalizace.¹⁶²

Nesmíme opomenout pomoc Organizaci spojených národů (OSN). V období dekolonizace začaly do popředí vstupovat zájmy a aktivity této organizace a nově vznikající africké státy vytvořily spolu s ostatními rozvojovými státy světa významnou většinu v členské základně OSN. Organizace je aktivní především v udržování a budování míru v konfliktních oblastech. Obnova míru znamená přimět diplomatickou cestou zneprátené strany k jednání o ukončení konfliktu. Nejdůležitější osobou při vyjednávání je nestranný generální tajemník OSN. Organizace spojených národů hraje klíčovou roli nejen v Nigérii, ale celkově na africkém kontinentě. Důkazem toho mohou být stále rostoucí počty mírových misí a zprostředkovatelských operací OSN¹⁶³ k zajištění míru, ale i podmínek umožňující sociální, ekonomickou a politickou obnovu válkou postižených zemí.

¹⁶² Embassy of the Czech Republic in Nigeira: *Nigeria – human rights factsheet*, 2009

¹⁶³ Potůček: *Konflikty Subsaharské Afriky*[online], 2004

11. Závěr

Nigerijská federativní republika si prošla nelehkou minulostí, která ji značně poznamenala. A to především v silné korupci a nedůvěře. Ať už nedůvěra ve společnosti nebo ve vládnoucí síly. Jedná se o region, kde se střetávají různé kulturní znaky a náboženství. Etnická pestrost v této zemi byla vždy, je a stále bude. Oproti jiným státům, které šly vstříc lepší budoucnosti a demokracii, měla Nigérie na své cestě nastraženo mnoho překážek. Napětí a konflikty v podobě různých nepokojů, ozbrojených povstání, vojenských převratů až po vražedné útoky. Konflikty v Africe celkově jsou charakteristické svým silným humanitárním dopadem, mnoha oběťmi, brutalitou a dlouhodobým trváním. Nespočet lidí opustilo své domovy, aby hledalo lepší život. Pro nás nepředstavitelné věci, které i ve 21. století jsou v Africe stále bohužel na denním pořádku. Nezbytná je proto i prevence konfliktu a intervence ze stran mezinárodních organizací.

Současná nigerijská situace by se dala přirovnat jako začarovaný kruh násilí, kde samotní obyvatelé jsou uvězněni ve středu tohoto cyklu. Vláda by měla přijmout zodpovědnost za své vlastní selhání a nasadit odpovídající opatření aby se zabránilo dalšímu růstu násilí. Také by měla uznat, že obyvatelé nebudou v bezpečí, dokud rizika útoků Boko Haram nebudou odstraněna a nebude se čelit dalšímu porušování lidských práv. Samozřejmě všechny osoby odpovědné za tuto panující brutalitu v zemi, by měly být spravedlivě potrestány. Vyřešila-li by se tato situace, a Nigérie by se postavila na své vlastní nohy, mohla by být respektovanou zemí s významnou rolí v mezinárodní politice. Nesmíme zapomínat, že se jedná o nejlidnatější stát černého kontinentu s velkým množstvím nerostných surovin skrývajících nemalé výnosy a země s velkým potenciálem k cestovnímu ruchu.

Uvidíme, jak se bude dále vyvíjet celá tato situace nejen v Nigérii ale i na africkém kontinentě celkově. Zdali budou státy následovat evropskou integraci. Afrika je z globálního hlediska velmi důležitá, proto si zaslouží takovou pozornost.

12. Summary

This thesis deals with the Federal Republic of Nigeria which is one of the most conflict regions on the African continent. This most populous African state was very affected by its long and uneasy history. Animosity and conflicts in the form of riots, armed uprising and murderous attacks, which are typical for the present situation in this country, are ignited by ethnic and religious diversity. Over 300 tribes speaking more than 250 languages and dialects and also very similar ratio of the Christian and Islamic religions are examples of this diversity. Just this cultural diversity, different priorities and the mentality of society imply restless development of the country.

Probably an important contribution to the tense situation in the country is artificial border arrangements that were created in the colonialism period regardless of the linguistic and ethnic heterogeneity of the population. Since the decolonization of this country, its history has been in the spirit of military revolts, fraud, violence and corruption. It is obvious that the population has lost all confidence in building of the free and democratic state. However some efforts have been preserved here and Nigeria would like to approach the aforementioned model. It is worth noting, for example, that their first free elections in the late 20th century, which for us are already completely ordinary affair. The situation is further complicated by the terrorist attacks. The absolute majority of them are worth a radical Islamist sect Boko Haram. The journey to the respected and unitary state is so crossed of brutal attacks with ethnic and religious overtones.

Nigeria is a member of many international organizations that are trying to help it to get rid of the heavy burden of a shadow of its past. In the framework of international support allied states monitor the situation of the country and provide the necessary measures mainly to improve the safety of residents and support the activities in the peace building and conflict prevention. They are interested in the Nigerian authorities to provide the fight against impunity and to deal with a sufficiently promotion of human rights.

Let's wish this diverse West African country a lot of force to achieve the desired result which is slowly headed.

13. Seznam použité literatury a zdrojů

- A new phase for Boko Haram as UN deplores attacks in Abuja. In: *Institute for Security Studies* [online]. [cit. 2013-12-05]. Dostupné z: <http://www.issafrica.org/iss-today/a-new-phase-for-boko-haram-as-un-deplores-attacks-in-abuja>
- ALAYANDE, James F. *Abuja: Readings in City Planning*. Lexington, Kentucky: BookSurge Publishing, 2006, 138 s. ISBN 1-4196-2687-6.
- AŠENBRYL, David. *Český rozhlas: Leonardo - věda a technika; Horká půda Nigérie* [online]. © 1997-2013 [cit. 2013-10-17]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/leonardo/svet/_zprava/horka-puda-nigerie--657223
- BUKHARI, Muhammad. Peace and Conflict Resolution in Nigeria: An Islamic Perspective Towards Fostering Nigerian Nationhood. *National Conference on Peace Education and The Challenges of Nigeria*. 2005, s. 1-12. Dostupné z: http://www.humanityknights.net/pdfs/Peace_And_Conflict_Resolution_In_Nigeria_An_Islamic_Perspective_Towards_Fostering_Nigerian_Nationhood.pdf
- BusinessInfo.cz: Oficiální portál pro podnikání a export* [online]. © 1997-2013 [cit. 2013-10-17]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/nigerie-ekonomicka-charakteristika-zeme-19381.html>
- Central Intelligence Agency: The World Factbook* [online]. aktualizace 22.8.2013 [cit. 2013-10-17]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ni.html>
- CEPL, Vojtěch et al. *Nigérie*. 1. vydání. Praha: ČTK - Pressfoto, 1974, 149 s. Obchodně ekonomické sborníky: Afrika. ISBN 59-224-73; Brož.
- Embassy of the Czech Republic in Nigeira. *Nigeria – human rights factsheet* [e-mailová korespondence]. Abuja, 2009, 1-8 [cit. 25.11.2013].
- Embassy of the Czech Republic in Nigeria* [e-mailová korespondence]. Abuja, 2013 [cit. 22.11.2013].
- Enabling poor rural people to overcome poverty in Nigeria. *International Fund for Agricultural Development* [online]. 2012 [cit.2013-11-17]. Dostupné z: <http://www.ifad.org/operations/projects/regions/pa/factsheets/ng.pdf>
- EU Heads of Mission Report on Freedom of religion and belief in Nigeria* [e-mailová korespondence]. Abuja, 2011, 1-7 [cit. 25.11.2013].
- EU Heads of Mission Report, Following the latest attacks by Boko Haram* [e-mailová korespondence]. Abuja, 2012, 1-4 [cit. 25.11.2013].
- EU Heads of Mission Report, Update on Insecurity in the North* [e-mailová korespondence]. Abuja, 2012, 1-4 [cit. 25.11.2013].
- Federal Republic of Nigeria* [online]. [cit. 2013-10-17]. Dostupné z: <http://www.nigeria.gov.ng/2012-10-29-11-05-46>

- FŇUKAL, Miloš; ŠERÝ, Miloslav. *Problémové oblasti současného světa* [online]. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013 [cit. 2013-11-21]. Dostupné z: http://geography.upol.cz/soubory/lide/fnukal/POSS/POSS_01.pdf
- Global Post: America's world news site* [online]. © 2013 [cit. 2013-12-08]. Dostupné z: <http://www.globalpost.com/>
- Herme's Wings. *The War in Biafra* [online]. 2012 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: <http://chindits.wordpress.com/2012/12/30/the-war-in-biafra/>
- Islam in Nigeria. *African Studies Center* [online]. [cit. 2013-11-18]. Dostupné z: <http://www.ascleiden.nl/?q=content/webdossiers/islam-nigeria>
- Islám Info* [online]. [cit. 2013-12-05]. Dostupné z: <http://info.pravdaoislam.cz/index.php/category/nigerie/>
- JAMISON, Christopher. Religion Causes Peace. *The Haberdashers' Golden Lecture*. 2005, s. 1-4. Dostupné z: <http://www.haberdashers.co.uk/downloads/goldenlecture2005.pdf>
- KLÍMA, Vladimír. *Nigérie*. Praha: Nakladatelství Libri, 2003, 145 s. Stručná historie států, 13. ISBN 80-7277-199-X.
- LEVAN, Carl a Patrick UKATA. Countries at the Crossroads 2012: Nigeria. In: *FreedomHouse.org* [online]. 2012 [cit. 2013-11-25]. Dostupné z: <http://www.freedomhouse.org/sites/default/files/Nigeria%20-%20FINAL.pdf>
- Library of Congress. CHAPIN METZ, Helen. *Nigeria: a country study* [online]. Washington, D.C., 1992 [cit. 2013-11-18]. Dostupné z: <http://www.loc.gov/index.html>
- Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. [cit. 2013-10-17]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/nigerie/
- MUSTAPHA, Abdul Raufu. Ethnic Structure, Inequality and Governance of the Public Sector in Nigeria. *United Nations Research Institute for Social Development: Democracy, Governance and Human Rights*. 2006, č. 24, s. 1-64.
- National Geographic Česko: Válka o Nigérii*. Praha: Sanoma Media Praha, s.r.o., 2013. ISSN 1213-9394.
- Nigeria: Benisheik Attack Death Toll Now 161. In: *AllAfrica* [online]. © 2013 [cit. 2013-12-06]. Dostupné z: <http://allafrica.com/stories/201309200714.html>
- Nigeria: Trapped in the cycle of violence*. London, United Kingdom: Amnesty International Ltd., 2012.
- ONWUZURUIGBO, Ifeanyi. Researching ethnic conflicts in Nigeria: the missing link. *Ethnic and Racial Studies*. 2010, roč. 33, č. 10, s. 1-17.
- PBS: Public Broadcasting Service* [online]. © 1995 – 2013 [cit. 2013-12-08]. Dostupné z: <http://www.pbs.org/>
- POTŮČEK, Jan. Konfliktky Subsaharské Afriky. In: *AS CPSSU Plzeň: Internetový politický časopis e-Polis* [online]. 2004 [cit. 2013-12-04]. Dostupné z: <http://www.e-polis.cz/mezinarodni-vztahy/34-konfliktky-subsaharske-afriky.html>

- REID, Richard J. *Dějiny moderní Afriky: od roku 1800 po současnost*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2011, 336 s. ISBN 978-80-247-3079-0.
- Rosatom: The State Atomic Energy Corporation* [online]. © 2008–2012 [cit. 2013-11-16]. Dostupné z: <http://www.rosatom.ru/en/about/search?qstring=nigeria&sname=1>
- ŘEHÁK, Vilém. Mediace jako nástroj řešení konfliktů: Případ občanské války v Libérii. *Mezinárodní vztahy*. 2011, roč. 46, č. 3, s. 30-54.
- SUBERU, Rotimi T. Federalism and ethnic conflict in Nigeria. *United states instituted of peace press*. 2001, s. 1-26.
- TESAŘ, Filip. *Etnické konflikty*. Praha: Portál, 2007, 251 s. ISBN 978-80-7367-097-9.
- The Long War Journal: A Project of the Foundation for Defense of Democracies* [online]. © 2007 [cit. 2013-12-08]. Dostupné z: <http://www.longwarjournal.org/>
- TOMEŠ, Jiří; FESTA David; NOVOTNÝ Josef et al. *Konflikt světů a svět konfliktů: střety idejí a zájmů v současném světě*. Praha: P3K, 2007, 349 s. ISBN 978-80-903587-6-8.
- Transparency International* [online]. 2013 [cit. 2013-11-30]. Dostupné z: <http://www.transparency.org/>
- United Nations* [online]. © 2013 [cit. 2013-12-08]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/>
- VOCELKA, Vladimír. *Řešení konfliktů* [online]. Opava: Slezská Univerzita v Opavě, 2011 [cit. 4.1.2013]. Dostupné z: <http://www.slu.cz/math/cz/knihovna/ucebni-texty/Psychologie-krizovych-situaci/3-Reseni-konfliktu.pdf>
- VODERADSKÝ, Ján. *Nigerijské křížovatky: Cesty Africké nezávislosti*. Bratislava: VEDA vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1989, 135 s. ISBN 80-224-0053-X.
- ZIMA, Petr. *Hauština*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství Praha, 1973, 421 s. Učebnice pro vysoké školy. ISBN 14-529-73; Brož.